

LUNDS
UNIVERSITET

Skönare, grönare, *inkluderande* stadsliv

- *Social* hållbarhetscertifiering för stadsdelen Elinegård

Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi
Lunds universitet
SGEL36 Examensarbete för kandidatprogrammet 15hp, VT2022
Samhällsplanering i urban och regional utveckling
Författare: Jennie Littgren
Handledare: Ann-Katrin Bäcklund

Abstract

The purpose of the report is to examine the content of a sustainability certification instrument, developed by an organization in constructing industry called Citylab. And to explore how it is interpreted by those who use the instrument. The investigation is conducted to answer the research question: Requirements are set when planning sustainability certified districts. Is it likely that these requirements can provide sustainability in all sustainability dimensions? Studying the district in Malmö, Sweden called Elinegård. The theory used to examine the question, is David Harvey and critical urban theory. The paper handles some previous theory around sustainable urban development. The research conducts an interview with the project manager for the construction developer Ikano bostad. And a content analysis of relevant documents containing project development, plan program, sustainability program and Citylab guide for sustainable urban development in planning and implementation guidance and certificate. The findings in the research show that even if the certificate instrument is handling social sustainability thoroughly with criteria's, there is still some shortcomings regarding the social certification.

Keywords: Hållbarhetscertifiering, Social hållbarhet, Citylab, hållbar stadsutveckling, kritisk urbanteori

Förord

Denna uppsats avslutar min kandidatutbildning i samhällsplanerarprogrammet i urban och regional utveckling vid Lunds universitet, vilket har varit en lärorik resa. Det har varit spännande att undersöka Citylab och Elinegård och det ska bli intressant att följa deras utveckling i framtiden.

Under arbetets gång har Ann-Katrin Bäcklund varit till stor hjälp och mycket stöd och jag vill tacka henne för engagemanget och pådrivandet av arbetet. Jag vill också tacka COWI AB och Moa Greiff för den erhållna stöttning och korrekturläsning. Samt Martin Persson Lindh för inspiration och tillhandahållande av dokument. Jag vill också tacka Caroline Axrud för hjälp vid korrekturläsning. Slutligen skulle jag vilja tacka Intervjupersonen på Ikanp bostad som tog sig tid och delade sina erfarenheter, vilket var till stor hjälp vid utförandet.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
2. Syfte och Frågeställning.....	6
3. Bakgrund.....	7
3.1 Hållbarhetscertifiering.....	7
3.2 Sweden Green Building Council.....	7
3.3 Citylab.....	8
3.4 Elinegård.....	8
4. Definition av hållbarhet.....	10
4.1 Hållbar utveckling.....	10
4.2 Ekologisk hållbarhet.....	11
4.3 Ekonomisk hållbarhet.....	11
4.4 Social hållbarhet.....	12
5. Tidigare forskning.....	12
6. Teori.....	13
6.1 Kritisk Urbanteori.....	13
6.2 Hållbar stadsutveckling.....	16
6.3 Nyliberal planering.....	17
7. Metod.....	18
7.1.1 Dokumentanalys.....	19
7.1.2 Intervju.....	20
7.2 Empiri.....	21
Tabell 7.1 Materialinsamling.....	21
7.2.1 Datainsamlingsstrategi.....	22
7.3 Metodkritik.....	25
8. Resultat och analys.....	26
8.1 Instrumentets definiering av hållbarhet.....	27
8.2 Social hållbarhet i praktiken.....	28
8.3 Uppföljning.....	31
8.4 Synergier och målkonflikter.....	34
9. Slutsats.....	35
Källförteckning.....	36
Bilagor.....	39

1. Inledning

Städer utgör en nyckel i arbetet med hållbar utveckling. Städerna har en roll som maktaktörer och är pådrivande i arbetet med hållbar utveckling, samtidigt som det i städerna sker en stor del av den ekonomiska tillväxten. Samtidigt finns det inom omställningen mot hållbar stadsutveckling system och strukturer som utgör hinder och trögheter för den hållbara staden. Bland annat eftersom städerna har stora ekologiska fotavtryck, och det finns sociala problem i städerna.

Den snabba urbaniseringen ses både som möjlighet och tröghet i den rådande diskursen. I en del rapporter påpekas det att det är dags att gå från ord till handling, i syfte att faktiskt slå in på en ny hållbar bana. Gör vi inte det riskerar skadorna att bli oåterkalleliga. Omställningen kommer dock att kräva politisk vilja. För att gå från retorik till agerande behöver ett antal system- och strukturhinder övervinnas (Fredriksson, 2012, s.5).

År 1992 antogs "Agenda 21" som innebär att världens länder enades om att göra ett krafttag mot miljöförstöringen och fastslog behovet av en kretsloppsanpassning av samhället. Agenda 21 växte fram som svar på den hänsynslösa exploatering av naturresurser som många länder i världen utsatts för. Reaktionerna uppmärksammade problematiken kring ozonskiktet, växthuseffekten, försurning och förgiftning för att nämna några exempel (Nyström, Tonell, 2012, s.53)

Mottot för 2010 års världsutställning i Shanghai: "Better City, Better Life", (FN, 2011, s.1), speglar det växande globala och lokala erkännandet för den avgörande rollen att säkra boende- och arbetsmiljö där medborgarna kan trivas. Shanghaideklarationen sammanfattar ambitionerna för upprättandet av "Cities of Harmony" som betraktar stadsmiljöer där människor lever i harmoni med naturen, samhället och sig själva och i harmoni mellan generationerna. Det innebär visad respekt för naturen, genom främjande användning av förnybara energiresurser och städer med låga koldioxidutsläpp. Det innebär också inkluderande och balanserad tillväxt och ett hållbart förhållande mellan social rättvisa och ekonomisk effektivitet.

För att handskas med det, presenterades ett omfattande utbud av förslag, för att förbättra livskvaliteten i stadsmiljöer. Såsom ta itu med vetenskaplig och teknisk innovation, bygga ett smart och tillgängligt informationssamhälle, upprättande av vänliga och levande samhällen och främjande av balanserade urban- och landsbygdsutveckling (De Jong, et.al. 2015, s.25).

Boverket och andra myndigheter och organisationer har argumenterat för en ökad satsning på åtgärder, i syfte att stärka den sociala dimensionen av hållbar stadsutveckling (Gustavsson, 2014, s.II). De flesta kommuner i Sverige idag bedriver ett miljöarbete kring frågorna i Agenda 21. Företag och organisationer eftersträvar "miljöcertifiering", som är ett slags bevis på att man uppfyller kraven på en miljöanpassning (Nyström, Tonell, 2012, s.53).

Byggaktörer och entreprenörer har tillsammans med Malmö stad börjat skapa "hållbara stadsdelar", genom att bygga stadsdelar som blir godkända med hållbarhetscertifiering (SGBC, 2022a). Med de påtagliga klimatförändringar och de åtgärder som krävs för att bidra med minskade utsläpp av växthusgaser och hållbara energilösningar, ligger dessa stadsdelar i framkant. Social hållbarhet ska också uppnås för de människor som har möjlighet att bosätta sig i dessa stadsdelar (BREEAM, 2022b).

2. Syfte och Frågeställning

Efter Agenda 21 antogs och världens länder enades om att göra ett krafttag mot miljöförstörelsen, framhävs i många sammanhang behovet av hållbar utveckling. De flesta kommuner i Sverige bedriver ett miljöarbete kring frågorna i Agenda 21 och *hållbarhetscertifiering* är något som allt oftare företag och organisationer eftersträvar. En hållbarhetscertifierad stadsdel uppfyller krav för hållbarhet inom alla dimensioner, social, ekonomisk och ekologisk.

I Malmö har den första hållbarhetscertifierade stadsdelen i Sverige utvecklats, samtidigt som hållbarhetscertifierade stadsdelar blivit mer frekvent förekommande. Frågan är hur socialt hållbara dessa innovativa stadsdelar blir, med tanke på att den sociala hållbarheten godkänns med mätbara krav. På liknande sätt som det mer tekniskt lagda hållbarhetsdimensionerna, ekologisk och ekonomisk. Det är också intresseväckande hur inkluderande stadsdelen blir med övriga Malmö, med tanke på den kritik Malmö stad har fått rörande segregation och social utsatthet. För att ta reda på det ska det undersökas hur den sociala hållbarheten i utvecklingen av en hållbarhetscertifierad stadsdel definieras, implementeras, uppföljs och hanterar synergier och målkonflikter.

Syftet med undersökningen är att granska innehållet i ett hållbarhetscertifieringsinstrument framtaget inom byggbranschen, och utforska hur det tolkas av de som använder instrumentet. Undersökningen görs för att besvara frågeställningen:

Vid planering av hållbarhetscertifierade stadsdelar ställs det krav. Är det sannolikt att dessa krav kan ge hållbarhet i alla hållbarhetsdimensioner?

3. Bakgrund

3.1 Hållbarhetscertifiering

Material och byggnader har tidigare haft möjlighet att bli miljöcertifierade. Idag har certifieringssystemen utvecklats så att det även går att hållbarhetscertifiera hela stadsdelar (Lantz, Karlsson, 2013. s.1). Det finns globalt erkända certifieringsinstrument som BREEAM certifieringsinstrumentet erbjuder certifiering både för byggnader och för stadsdelar (BREEAM *Communitys*). BREEAM är ett certifieringsverktyg ifrån Storbritannien och är framtaget av World Green Building Council [WGBC] (SGBC, 2022b) Stadsdelar som genomgår certifiering får en hållbarhetsstämpel och ur miljösynpunkt blir de planerade för att bistå som hållbara stadsdelar (BREEAM, 2022a).

2010 startades utvecklingsprogrammet HCS- Sustainability Certification of urban districts. Detta riktade sig mot att undersöka hur hållbarhetscertifiering kunde appliceras i svensk kontext, med svenska byggnadsnormer och lagar (Lantz, Karlsson, 2013. s.1). BREEAM-SE har tagits fram, bättre anpassad till svenska geografiska förutsättningar och svenska lagar och regler (Elonsson, 2012, s.4). BREEAM-SE har tagits fram av Sweden Green Building Council [SGBC] (SGBC, 2022b).

Skandia fastigheter AB har bland annat byggt stadsdelen Masthusen med hållbarhetscertifiering med BREEAM-SE. Masthusen var även den första stadsdelen i Sverige att få denna sorts certifiering (BREEAM, 2022a).

3.2 Sweden Green Building Council

SGBC är en branschorganisation som drivs och är tillgänglig för företag och organisationer inom den svenska bygg- och fastighetssektorn (SGBC, 2022f). Syftet med SGBC är att utveckla och driva miljö- och hållbarhetsarbetet inom branschen, samt ett fokus på svenska behov och värderingar. Grönt byggande påverkas genom certifiering och förser allmänheten med distinkta, kvalitetssäkrade riktlinjer och information om byggnaders miljöprestanda, vilket tilltar konkurrenskraften för svensk teknik och svensk expertis (BREEAM-SE, 2017, s.1).

SGBC genomför sitt arbete i överensstämmelse med de regler och ändamål som fastställts med World Green Building Council, med syfte att:

- “tillhandahålla, utveckla och marknadsföra certifieringssystem som möjliggör jämförelse och normering (benchmarking), såväl nationellt som internationellt.

- tillhandahålla certifieringar, kurser och seminarier/konferenser för att sprida och utveckla kunskapen om hållbart byggande och omsätta den i praktiskt bruk.
- vara en viktig opinionsbildare och bidra till lagstiftning som främjar ett grönt byggande.
- verka för en situation där berörda aktörer efterfrågar hållbara byggnader.” (BREEAM-SE, 2017, s.1).

3.3 Citylab

Citylab är SGBC:s certifieringsinstrument för stadsdelar och ger stöttning i arbeten med hållbar stadsutveckling, från tidig planering, i genomförandet och in i förvaltningen. Syftet med Citylab är “att skapa en gemensam process som engagerar och leder till hållbar stadsutveckling” (SGBC, 2019, s.5).

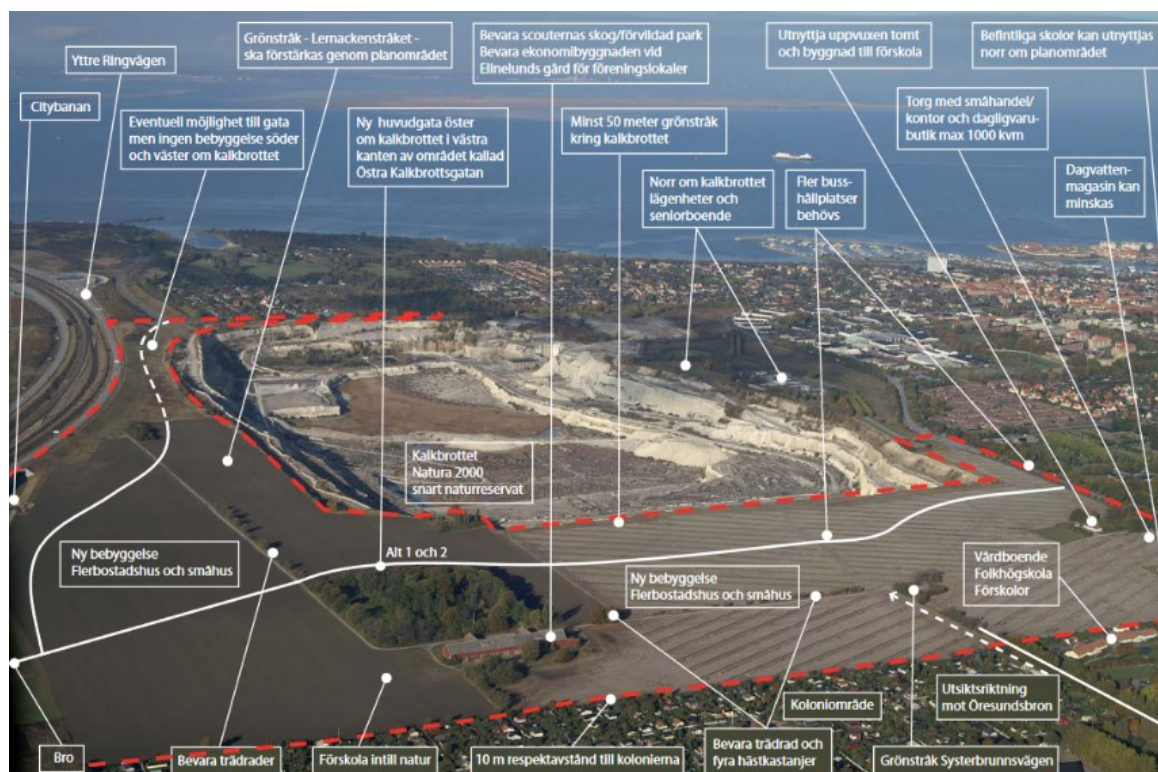
3.4 Elinegård

Elinegård är beläget i Elinelund och är en stadsdel i Malmö. Här växer ett helt nytt bostadsområde fram, vid kanten av Limhamns Kalkbrott (IKANO bostad, 2021, s.7). Programområdet bestod tidigare av åkermark, på öster- och södersidan om kalkbrottet. Området sträcker sig från Annetorpsvägen till Citytunnelns järnvägsbana och vidare västerut mellan yttre Ringvägen och kalkbrottskanten till kalkbrottsgatan och hammars park. Förutom åkermark bestod området även av ett par trädgårdsrester och skogsdungar och det fanns en liten byggnad, samt en större ekonomibygnad som användes till föreningsverksamheter.

I Planprogrammet för området, redogörs det för hur stadsdelen ska växa hållbart och erbjuda bostäder i en unik miljö. Man vill skapa förutsättningar för en blandad bostadsbebyggelse med service och mötesplatser. Plats skapas för rekreationsområden kring kalkbrottet som ger allmänheten tillgång till brottskanten och det storslagna utsikterna över kalkbrottet. Man vill även ta hänsyn till befintlig naturmiljö (Malmö Stad, 2009, s.3).

Gatorna ska i största möjliga mån koppla samman Elinegård med övriga Malmö via angränsande stadsdelar. Mängden bostäder skapar underlag för nära service och den låga befintliga angränsande bebyggelsen ska kopplas samman med den nya bebyggelsen med nya låga byggnader för matbutiker och förskolor (Malmö Stad, 2009, s.4).

Figur 3.1 Markanvändning Elinegård etapp 2

Källa: Malmö Stad, 2009, s.5

Exploatering av planområdet bedöms preliminärt medföra betydande miljöpåverkan. Det på grund av att exploateringsområdet innehåller Natura 2000-området nere i kalkbrottet, med förekomst av Kalkrassing som högsta naturvärde. (Malmö Stad, 2009, s.8) Naturvårdsprogrammet uppmärksammar även Limhamns kyrkogård vid Elinelunds gård som mark med högt naturvärde (Malmö Stad, 2009, s.9).

I bostadspolitiska mål antaget av kommunfullmäktige, är ett av målen att kommunen ska skapa förutsättningar för nyproduktion av bostäder. "Kommunen ska ha en aktiv markpolitik som bidrar till att goda bostäder med hyresrätter till rimliga kostnader byggs" (Malmö Stad, 2009, s.9). Vilket innebär att tillgodose behov och efterfrågan och därmed motverka ofrivillig boendesegregation, hem- och bostadslöshet och trångboddhet. Bostadsbyggandet ska så långt som möjligt kännetecknas av allsidighet när det gäller hustyper, lägenhetsstorlekar, upplåtelseformer, standard och prisnivåer.

Ett annat huvudmål innebär att kommunen ska arbeta för att förbättra boendekvaliteten i bostadsområdena. Stadsdelarnas behov av lokaler för skola, barnomsorg, vård och omsorg och socialt boende vid nyproduktion av bostäder. Detta innebär att dessa behov regelmässigt ska prövas vid planläggning liksom att möjligheterna till boendeservice, fritids- och kulturaktiviteter, rekreation och social gemenskap bör främjas i bostadsområdena. Bostadsområdet ska också där det är lämpligt

innehålla arbetsplatser och kommersiell service för att motverka ensidiga bostadsmiljöer. Områdena och bostäderna skall förses med lämpliga uteplatser och grönområden för utomhusvistelse och rekreation och trygghets- och säkerhetsaspekter ska beaktas. Kommunen ska verka för en bebyggelsestruktur som främjar en ekologiskt hållbar utveckling. Vilket innebär att bebyggelsestätheten noga ska övervägas (Malmö Stad, 2009, s.9).

Generella förhållningssätt och strategier som anges är hur den småskaliga bebyggelsen gröna karaktär ska bevaras, "Stor hänsyn ska tas till den befintliga bebyggelsens karaktär, skala, färger och proportioner samt omsorg, läggas vis gaturummets utformning" (Malmö Stad, 2009, s.10). Gaturummets utformning är särskilt viktigt med hänsyn till omgivningen, för att eftersträva en sammanhållen stadsbild. De gröna rummen ska också vårdas med kunskap om dess historia för att fortleva och utvecklas (Malmö Stad, 2009, s.10).

4. Definition av hållbarhet

4.1 Hållbar utveckling

Det finns ingen accepterad definition av begreppet hållbar utveckling, det är både starkt och vagt. Det omfattar och beaktar olika aspekter, som ofta tenderar att stå i kontrast till varandra (Nyström, Tonell, 2012, s.125). Hållbar utveckling innefattar ekologiska, ekonomiska och sociala dimensioner (Lantz, Karlsson, 2013, s.1). Dimensionerna förstås som en oskiljaktig enhet (Ström, Molnar, Isemo, 2017, s.12), samtidigt som de många gånger står i konflikt till varandra (Nyström, Tonell, 2012, s.125).

En definition som kommer från 1987 och citeras ofta "Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov" (Liljenfeldt, Keskitalo, 2011, s.1). Tids- och rumsförhållandet dyker också ofta upp i hållbarhetsdiskursen. Tidsaspekten är frågan om de ansvar som samhället har för kommande generationer och det som görs med hållbarhet idag, även ska leda till en hållbar framtid.

Rumsförhållandet handlar om påverkan som ett samhälle har på ett annat samhälles möjlighet att få en hållbar utveckling. Hållbarhetsbegreppet innefattar också ofta diskussioner om delaktighet, vilket handlar om att en hållbar utveckling bör utgå ifrån och vara förankrad i en bred allmänhet. Arbetet ska inkludera medborgare, intresseorganisationer, privat- och offentligsektor i arbetet (Liljenfeldt, Keskitalo, 2011, s.1).

Figur 4.1 Malmö Stads definition av hållbarhetsdimensionerna, från planprogrammet

Källa: Malmö Stad, 2009, s.3

När man arbetar med urbana planeringsperspektiv, omfattar det alla hållbarhetsdimensionerna. Hållbarhetsdimensionerna måste hanteras likvärdigt och ges lika mycket rum i urban planering och urban stadsdelsplanering. Hänsyn måste tas till den geografiska platsen och dess förutsättningar. Hållbarhetscertifiering för stadsdelar måste därmed vara användbart, pålitligt och anpassningsbart. Hållbarhetscertifieringssystemet fungerar också som riktlinjer för design av urbana stadsdelar. Grundläggande principer för design av hållbara stadsdelar är att de bör vara flexibla tidsmässigt och bistå med varierande mötesplatser som kan användas på olika sätt (Lantz, Karlsson, 2013, s.1).

4.2 Ekologisk hållbarhet

"Ekologisk hållbarhet innebär att social och ekonomisk utveckling sker inom gränserna för vad planeten klarar av. På så sätt kan samhället tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov." (ESF, 2017). På senare tid har begreppet beskrivits som en ram för de två andra hållbarhetsdimensionerna, då jordens ekosystem skapar förutsättningar för social och ekonomisk hållbarhet (Ström, Molnar, Isemo, 2017, s.12). Det handlar om jordens ekosystem och långsiktig önskan om att bevara dess funktioner, såsom naturresurser till produktion av mat och energi, tillhandahållande av rent vatten, klimatreglering och rekreation (Hansson, 2020).

4.3 Ekonomisk hållbarhet

Det finns två omtalade definitioner för ekonomisk hållbarhet. Den första beskrivs som att jordens ekosystem skapar förutsättningar för social och ekonomisk hållbarhet och därmed ses ekonomin som medlet för att uppnå ekologisk och social hållbarhet (Ström, Molnar, Isemo, 2017, s.12). Den andra

betydelsen av ekonomisk hållbarhet är att den likställs med ekonomisk tillväxt som tillåts ske på bekostnad av det andra två dimensionerna. Idag finns bredare resonemang vilket innebär att "grön tillväxt" och "grön ekonomi" är nyckelbegrepp. Grön ekonomi innebär ett ekonomiskt system som resulterar i att människans livsbetingelser förbättras, samtidigt som miljörisker och ekologisk belastning minskar. Grön ekonomi har låga kolutsläpp, utnyttjar resurser effektivt, och är socialt inkluderande (Hansson, 2020).

4.4 Social hållbarhet

Social hållbarhet är ett mer mångtydigt begrepp, i jämförelse med de andra hållbarhetsdimensionerna. Det är positivt laddat och klistras gärna på en mängd olika åtgärder. Hållbarhet har med hjälp av en teoretiskt förankrad pragmatisk konstruerad tankeram, stegvis närmast sig aspekter som förknippas med social hållbarhet (Gustavsson, Elander, 2014, s.II). "Hållbarhet" och däri särskilt social hållbarhet har inte någon accepterad definition. Samtidigt är begreppet under ständig förändring och omformulering. Ofta menar man att begreppet döljer dess komplexa verklighet. I val av definition spelar frågor om politik, makt och organisatoriska förutsättningar en avgörande roll (Ström, Molnar, Isemo, 2017, s.12).

Social hållbarhet berör alltså människors livsbetingelser i samhället, till exempel hälsa, trygghet, utbildning, rättvisa och maktutövning, samt möjligheter att utveckla dessa. Förutom det individuella perspektivet handlar det om att dessa livsbetingelser fördelar sig mellan människor och grupper av människor. Grunden för ett socialt hållbart samhälle är en rättvis fördelning av resurser och såväl ekonomiskt, socialt och politiskt inflytande i samhället. Det bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter, oberoende kön, etnicitet, religion, funktionsvariationer, ålder och annan ställning (Hansson, 2020).

I undersökningen kommer jag därmed fastställa en konsekvent definition att förhålla mig till, som har grund i tidigare vetenskapliga studier rörande samhällsplanering. "Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader." (Folkhälsomyndigheten, 2022). Med en hållbar utveckling menas en utveckling som inte bara garanterar hälsa och välfärd på kort sikt, utan även för framtida generationer (Ström, Molnar, Isemo, 2017, s.12).

5. Tidigare forskning

Delegationen för hållbara städer [DHS], har identifierat hinder när det gäller hållbar stadsutveckling. Dagens städer står inför omfattande investeringar när det gäller till exempel energieffektivisering av

bebyggelse och transporter, klimatanpassningsåtgärder, samt effektivare förvaltning av ekosystemtjänster för att möta klimatutmaningarna. Förutom det ska städerna också ge förutsättningar för invånarnas livskvalitet, samt underlätta för en hållbar vardag med konsumtion och social sammanhållning. Samtidigt skall städerna fortfarande rymma större del av ekonomiska verksamheter. Simultant finns rädslor för att globala finanskriser kommer medföra brist på investeringskapital, och minskat intresse av makthavare och näringsliv för att genomföra stadsutvecklingsprojekt med förhöjda ambitioner (DHS, 2012, s.6).

Utmaningarnas omfattning kräver att större villkor ställs. Det krävs också en högre grad av helhetstänkande. Städerna behöver kollektiva och kostnadseffektiva lösningar som löser flera olika problem, samtidigt som det finansieras genom en kombination av offentliga och privata medel. Kretsloppslösningar och cirkulär ekonomi krävs för att uppnå sociala, ekologiska och ekonomiska värden. Systemtänkande krävs alltså för att skapa integrerade kretsloppslösningar. Det krävs en helhetssyn som tar hänsyn till värden som stärker städers attraktivitet och människors livskvalitet. Genom bland annat trygga och säkra urbana offentliga rum, parker och grönska med ekosystemtjänster samt goda kollektivtrafikförbindelser i staden och den omgivande regionen. Dessa lösningar kräver processororienterade arbetssätt och gränsöverskridande samarbete mellan forskare, näringsliv, kommuner och medborgare. (DHS, 2012, s.6) Uppföljning och erfarenhetsåterföring från processer och pilotprojekt är centrala delar i ett gemensamt lärande. Dessutom är politiskt ledarskap och politiskt förankrade strategier kritiska för framgångsrika stadsutvecklingsprojekt (DHS, 2012, s.7).

6. Teori

6.1 Kritisk Urbanteori

Rörande aspekten att ställa mätbara krav för sociala faktorer, för att bedöma en stadsdel som socialt hållbar, är det lämpligt att belysa David Harveys teori kring kritisk urbanteori och helst hans redogörelse för de tidrumsliga dimensionerna.

Den första dimensionen: Det absoluta rummet är fast och orörligt. Rummet beskrivs som en preexisterande, kontinuerlig och oföränderlig struktur (Harvey, 2011, s.22), där enskilda objekt är tydligt urskiljbara. Medan händelser och processer är obeskrivliga. Det absoluta rummet kan mätas med standardiserad mätning och beräkning. Kartläggning kan ske i det absoluta rummet. Särskilda personer och föremål kan tydligt urskiljas på den plats som de har, i det absoluta rummet. Den enskilda platsen kan bestämmas genom dess egna position på kartan (Harvey, 2011, s.23).

Det relativa rummet å andra sidan, är framför allt *processens* och *rörelsens* rum. Rummet kan inte förstås oberoende av tiden. Historia och geografi kan inte skiljas åt. Exempelvis är en viss plats relativ, beroende på hur lång tid det tar att ta sig till och från denna plats. Den relativa identiteten är mångfaldig snarare än enhetlig (Harvey, 2011, s.24). Observatörens perspektiv spelar också en central roll. Det relativa rummet försvårar inte kontrollen, dock blir det en aning mer komplicerat att mäta och beräkna (Harvey, 2011, s.25).

Enligt det relationella synsättet flödar olika influenser åt alla håll. Dessa influenser kan tillfälligt bilda "händelser". Identitet betyder något annat än vad det gör i det absoluta och det relativa tidsrumsliga begreppet. Den blir öppen, flytande, mångfaldig och obestämd. Föreställningen om tid och rum blir absolut skiljbara (Harvey, 2011, s.28). I det relationella tidsrummet är det svårt och ibland till och med omöjligt att göra direkta mätningar. Tidsrummet är dock inte beroende av att det är kvantifierbart och mätbart. Drömmar och minnen är inte irrelevanta enbart för att det inte går att kvantifiera och mäta deras tidsrum (Harvey, 2011, s.30). Man kan inte stänga in kollektiva minnen i ett absolut rum, eftersom det inte har plats i ett rutnät eller på en karta. Det går inte att förstå begreppet om staden utan att formulera det relationellt (Harvey, 2011, s.32).

Den andra dimensionen: Henri Lefebvre uppfattar rumslighet på ett annat vis. Han gör tre uppdelningar; "det fysiska rummet" (rummet sådant det förnimms med våra sinnen), "rummets representation" (det föreställda rummet) och "representationernas rum" (det levda rummet) (Harvey, 2011, s.34). "Det fysiska rummet" är världen som vi uppfattar den med våra sinnen, och dessa uppfattningar förbinder sig till de materiella villkoren i vardagen. Sambandet mellan sinnesuppfattningarnas fysiska rum och dess representation, förknippas ofta med illusioner, såsom rädslor, känslor, fantasier och drömmar. "Representationernas rum" hänvisar till vårt sätt att leva, fysiskt och känslomässigt. När vi går i en mörk gränd på natten kan vi antingen känna oss otrygga eller modiga (Harvey, 2011, s.35). "Rummets representation" däremot kan till exempel påverka hur det levs och även hur det fysiskt upplevs (Harvey, 2011, s.36). Vi är kanske inte ens medvetna om den rumsliga ordningens fysiska egenskaper, på grund av att vi är upptagna med vardagliga sysslor. Vi får dock genom dessa dagliga sysslor ändå en viss känsla av hur rumsliga representationer fungerar; vi bygger upp vissa rum inom oss (till exempel trygghetskänslan i ett välbekant kvarter eller känslan av att "vara hemma") (Harvey, 2011, s.37).

Vid stadsdelsutveckling och förändring av det urbana rummet finns en del hinder som påverkar den sociala hållbarheten och konsekvenserna påverkar grupper och enskilda människor. David Harvey redogör för problematiken vid stadsdelsutveckling och hur det påverkar den sociala hållbarheten.

Människorättsidealet har hamnat i det politiska och etiska blickfånget (Harvey, 2011, s.133). Frågan om vilken slags stad vi eftertraktar måste kopplas till vilken slags social gemenskap, förhållande till

naturen, livsstil, teknik och estetiska värden vi vill ha (Harvey, 2011, s.134). Den senaste expansionen av den urbana utvecklingsprocessen har skapat stora livsstilsförändringar (Harvey, 2011, s.145). Det goda stadslivet och även själva staden har blivit en vara i en värld där konsumtion, turism samt kultur- och kunskapsindustri har blivit viktiga beståndsdelar i den urbana politiska ekonomin. Dagens stadsliv ger valfrihet för den som har pengar. Valfrihet ges i form av gallerior, biografier, stormarknader, snabbmatställen och gourmetmarknader vilket växer alltmer (Harvey, 2011, s.146).

Under 1980-talet ville länder komma till rätta med svag ekonomi och minskat skatteunderlag. Den allmänna uppfattningen blev att de lokala beslutsfattarna skulle bli mer uppfinningsrika och entreprenörmässiga i sitt tänkande, för att ta sig ur svårigheterna och ge sina invånare en bättre framtid (Harvey, 2011, s.106). Byggandet av dessa entreprenörmässiga platser kan upplevas som ett försök att gynna befolkningen i hela området, vilket också ofta är motiveringen. För det mesta får de dock en sådan utformning att nyttan ofta blir indirekt och enbart gynnar en viss krets inom området (Harvey, 2011, s.116). Dessa projekt brukar också föda den offentliga och politiska uppmärksamhet, så att de avleder uppmärksamhet och även resurser från de mer allmänna problem som staden eller regionen som helhet brottas med. Konkurrensen mellan städer och det urbana entreprenörskapet har också skapat ett flertal nya utvecklingsmönster i de urbana rummen. Resultatet har blivit ökad gentrifiering, framväxten av forskningscentra, handelscentra, kultur- och underhållningskomplex samt stora shoppinggallerior (Harvey, 2011, s.117).

Dessa entreprenörmässiga projekt ger politiska poäng genom att inrikta sig på image i stället för att ta sig an de ekonomiska och sociala problemen. Konkurrensen mellan städer, anser Harvey inskränker valmöjligheterna så att "dåliga" projekt undantränger "bra" och att klassallianser med vällovliga intentioner ser sig tvungna att vara "realistiska" och "pragmatiska" så att de stödjer den kapitalistiska ackumulationen i stället för att försöka tillgodose lokala behov och förbättra den sociala välfärden (Harvey, 2011, s.130).

Den ytliga framgången för många förnyelseprojekt i krisdrabbade urbana ekonomier och de djupare tendenserna i den urbana tillvaron, visar ofta bakom fasaden allvarliga sociala och ekonomiska problem. Dessa problem visas ofta i form av geografisk karaktär, som delade städer, varav förnyelsen i innerstäderna omges av ökad fattigdom (Harvey, 2011, s.128). Omorganiseringen av den urbana hierarkins rumsliga struktur och omskapande av det geografiska landskapet. Sker genom olika processer som suburbanisering, avindustrialisering, omstrukturering, gentrifiering och stadsförnyelse. Detta omskapande av välbekanta platser och rum, väcker ofta starka protester, ofta hos socioekonomiskt utsatta (Harvey, 2011, s.92).

Marknaden tar också hänsyn till betalningsförmåga och därmed avgör priset hur marken används. Denna förmåga är varierande, dock inte tillräckligt varierande för att det klassmässiga och sociala skiljelinjerna i stadsrummet ska försvinna. De flesta samhällsskikt kommer därför använda alla stående medel (pengar, politiskt inflytande, till och med våld) för att isolera sig i (eller isolera icke önskvärda grupper från) vissa delar av rummet (Harvey, 2011, s.74). Den ökande uppfattningen att rummet, trots dess tydliga uppdelning, måste vara objektiv, mätbart och homogent (hur skulle det annars gå att sköta affärerna på ett förnuftigt sätt) (Harvey, 2011, s.76).

6.2 Hållbar stadsutveckling

Möjligheten att sätta upp och följa upp mätbara krav för hållbar stadsutveckling varierar mellan de olika hållbarhetsdimensionerna. Mål för ekologisk och ekonomisk hållbarhet är relativt enkla att mäta, då mätning görs med hjälp av indikatorer och gränsvärden, kvantitativa metoder och mått. Det blir dock svårare när det gäller att definiera och sätta gränsvärden för det övergripande målet "social hållbarhet". Således blir det väsentligt med kvalitativa värden (Nyström, Tonell, 2012, s.131).

Den stadsbyggnadsmodell som är ledande med stöd av Delegationen för hållbara städer är den "täta och attraktiva staden". Där strategierna överensstämmer med framtidsbilden; utvecklad kollektivtrafik, funktionellt blandade områden, bättre och fler gång- och cykelvägar, utbyggnad av offentliga platser, bättre tillgänglighet till omgivande natur, urban odling med mera (Nyström, Tonell, 2012, s.314). Det krävs mer lyhördhet för mänskliga värden, lokala kvaliteter och mångfald i planering. Samma vikt bör också läggas på att respektera den befintliga miljön, för människor som bor, arbetar eller vistas där och för olika traditioner och livsstilar (Nyström, Tonell, 2012, s.328).

Vad en framgångsrik planering innebär varierar. Ibland tillämpas det genom att planer följs punkt till pricka, men ofta förefaller det rimligt att tillåta lokala intressegrupper påverka markanvändningen. Då det kan förväntas att kraven på långsiktig uthållighet och medborgardeltagande i planeringen leder till att nya mål sätts upp, och att andra metoder än de som hittills använts tillämpas (Nyström, Tonell, 2012, s.314). Vid planering för social integration är det centralt att ställa frågan: Vem bygger man för? (Nyström, Tonell, 2012, s.132). All områdesplanering behöver utgå från de som bor i området och genomföras i samverkan mellan berörda aktörer (Nyström, Tonell, 2012, s.138).

Hammarby Sjöstad i Stockholm är ett exempel på en vision för hållbar stadsutveckling. Stadsdelen blev väl utrustad med kollektivtrafik och bland annat bilpool. Tanken var att invånarna i så stor utsträckning som möjligt inte skulle äga bil. Vid planeringen sattes parkeringsnormen dock för lågt. Det visade sig att de flesta hade bil sen tidigare och inte gärna gjorde sig av med den. Fler parkeringsplatser kom successivt fram, dock upplever många det fortfarande som det är väldigt svårt

att hitta parkeringsplats (Nyström, Tonell, 2012, s.126). Man hade också beräknat målgruppen som medelålders, med utflyttande barn. Det kom dock mycket fler barn än beräknat, vilket gjorde att det fanns alldeles för få förskoleplatser (Nyström, Tonell, 2012, s.127). Utfallet blev alltså inte som det var planerat, utan skapade snarare en problematik för de boende och verksamma i området.

Det kan bli en lucka mellan visionens önskvärda livsstil och det boendes vilja att förändra sin livsstil. Många gånger blir det också svårt att övervaka efterlevnaden av de rekommendationer som krävs för att uppnå miljömålen i visionen. Därmed bör formuleringar av projektmål ske omsorgsfullt, eftersom det riskerar att bli tvetydighet och kan bli en förväxling mellan vision och marknadsföringsknep. (Nyström, Tonell, 2012, s.134)

Det finns dessutom en risk med att övervärdera planeringens möjligheter att påverka ett samhälles utveckling. När vi väl lärt oss att hantera dagens planeringsproblem, kommer det att uppstå nya som vi då inte har några förutsättningar för att hantera. (Nyström, Tonell, 2012, s.331)

Suboptimering innebär brist på helhetssyn och systemtänk, vilket hindrar hållbar stadsutveckling. Det finns därmed ett behov av att sammanlänka bland annat stadens funktioner, i en tät, blandad och levande stad. I en tät, blandad och levande stad förutsätts en hållbar livsföring och i en sådan kan människor mötas. Detta står således i kontrast till den funktionsseparerade staden där bilen måste användas för att ta sig mellan stadens olika delar. För att utveckla den täta funktionsblandade staden krävs en helhetssyn och en förståelse för staden som ett komplext och föränderligt system. Det krävs ett organisatoriskt systemtänk, till skillnad från suboptimering.

Suboptimering ligger till grund för en hel del problem som städer drabbats av. Energislöseri, luft- och vattenföroreningar, avfallsberg, trängsel men också social segregation och utebliven tillväxt, grundar sig i att varje problem hanteras skilt från andra problem. Integrerade planeringsmodeller och samverkan över sektorsgränser skapar bättre förutsättningar för hållbara lösningar på städernas problem (Fredriksson, 2012, s.5)

6.3 Nyliberal planering

Stadsutvecklingsprojektet i Malmö Hyllie, har fått kritik för att ha normaliserat nyliberal planeringsmetod. Det efter Västra Hamnen och dess spektakulära utveckling av bostäder och kontor. Stadsdelarna ritades i slutna arkitektävlingar med samtycke i lokalpressen, med ett fokus på själva konstruktionen av projektet som huvudmotivation. Den faktiska frånvaron från sociala frågor, debatt, dispyter eller oenighet har tillsammans lett till handlingssätt vid planeringen av större stadsutvecklingsprojekt. Hyllieprojektet har en hel del från 1960-talets miljonprogramsarkitektur, och visar en liknande otålig drift att ”bygga bort” det förflutna. Mot en modernistisk framtid som skulle

utplåna de sociala klyftorna och befolka staden med kosmopolitiska fördomsfria, kreativa, utbildade liberaler (Taşan-Kok, Baeten, 2011, s.21).

Hyllie planeringen bidrar på kort sikt till att skapa ration av urban rikedom och till det sociokulturella återupplivandet av staden. På lång sikt kommer det dock att skapa betydande sociala och miljömässiga problem. Projektet användes för att bedriva en motsägelsefull omstrukturering av den befintliga demografiska strukturen i staden. Genom att locka till sig rika vita västerlänningar, samtidigt som staden tog emot flyktingströmmar ifrån Mellanöstern och östra Europa (Taşan-Kok, Baeten, 2011, s.21).

Genom att kortsiktiga och otåliga försöket att bygga staden, fick betydande inverkan på Malmös yttre bild, självuppfattning och förtroende. Genom att återuppliva en deindustrialiserad stadsdel med kortsiktig ekonomisk återupplivning av staden. Har det skapats spänningar med socioekonomiska problem i staden som helhet. Genom att prioritera storskalig utveckling, med främst kontorsbyggnader och ett köpcentrum, hotell och evenemangshall. Den nya skalan av nyliberala platser för rikedomskoncentration, med en förnekelse av de växande sociala problemen i Malmö stad (Taşan-Kok, Baeten, 2011, s.40).

7. Metod

Forskningsstrategin som använts är fallstudie, eftersom det är av vikt att kunna göra en djupare analys av en specifik geografisk plats. Fallstudie ger en mer detaljerad studie med unika insikter (Denscombe, 2009, s.60). Kvalitativ studie kommer också att användas i undersökningen, med tanke på den komplexitet som social hållbarhet rymmer. På grund av de svårigheter som identifierats rörande att definiera och mäta sociala faktorer kvantitativt, som tidigare nämnts i rapporten.

Dokumentanalys är en kvalitativ analys (Denscombe, 2009, s.367) och har genomförts för att granska och analysera dokumentens innehåll och betydelse (Denscombe, 2009, s.307). Samt för att göra en jämförelse mellan det olika stadsdelarna och organisationerna som deltagit i utvecklingen av programmen och stadsdelarna.

Intervjun är också en kvalitativ undersökningsmetod (Denscombe, 2009, s.367), som genomförts för att undersöka hur hållbarhetscertifiering fungerar i praktiken. Programmen och dokument som hanterats med innehållsanalys och är en grund för stadsdelarnas utveckling. Dessa innefattar redogörelser för stadsdelarnas beskrivning innan byggstart samt mål, kriterier och visioner. Intervjun genomförs kompletterande, för att undersöka hur väl dessa mål och visioner behandlas i praktiken.

Metodologin som används är ”nyanserad” subjektivitet, alltså en strävan efter objektivitet. Kriterierna för att uppnå en nyanserad subjektivitet utgår ifrån relevans, trolighet och neutralitet, vilket ger en reliabilitet (Alvesson, Sköldbberg, 2017, s.9-10). Jag har bland annat tidigare erfarenheter och kunskap kring ämnet, vilket delvis givit underlag för formuleringen av frågeställningen, som skapats genom mitt subjektiva intresse för ämnet. Genom de empiriska undersökningarna har strävan efter objektiviteten använts konsekvent. Emellertid som tidigare nämnt rörande de svårigheter som uppstått vid definiering av hållbarhetsdimensionerna, lämnar en felkälla, eftersom det inte finns en accepterad definition med kriterier. Där helst rörande social hållbarhet. Samtidigt som det ger en viss frihet att tolka subjektivt.

Att med hjälp av teori analysera empiriska förhållande, kan ge en bild av sanningen. Det innebär inte att det är en generell sanning, utan gäller det fall som har studerats. Syftet med undersökningen är dock inte att generalisera resultatet, även om det skulle vara intressant att ställa sig frågan, i vilken utsträckning det är sannolikt att återfinna resultaten i ett annat fall? (Denscombe, 2009, s.382). Syftet med undersökningen är att granska innehållet i ett hållbarhetscertifieringsinstrument som blivit framtaget inom byggbranschen, och ta reda på hur det tolkas av de som använder sig av instrumentet. För att ta reda på om det är sannolikt att kraven vid planering av hållbarhetscertifierade stadsdelar kan ge hållbarhet i alla hållbarhetsdimensionerna. Genom att undersöka definiering, implementering, uppföljning och hanteraring av synergier och målkonflikter.

7.1.1 Dokumentanalys

I studien kommer en dokumentanalys att genomföras för att analysera dokumentens innehåll med beskrivande karaktär (Drisko, Maschi, 2015, s.82). Innehållsanalys är en teknik för systematisk analys av texter, som inte bara tar upp manifest innehåll utan också de teman och kärnideér som finns i texter som primärt innehåll. Kontextuell information och latent innehåll ingår i kvalitativ innehållsanalys (Drisko, Maschi, 2015, s.84).

Skillnaden mellan kvalitativt och kvantitativt förhållningssätt till innehållsanalys har länge varit i fokus i den akademiska diskussionen. Kvantitativa ansatser till innehållsanalys anses ofta vara begränsad, eftersom en mening inte alltid är uppenbar, utan ofta komplex, kontextuell och bestäms bäst holistiskt. Samtidigt kan en innehållsrik mening enbart förekomma en gång i en text, medan mindre innehållsrika meningar kan förekomma återkommande (Drisko, Maschi, 2015, s.83). Det kan därmed leda till att avgörande information inte värderas korrekt av sammanfattande statistisk analysmetod (Drisko, Maschi, 2015, s.84).

Innehållsanalysen som kvalitativ analys är metoden att föredra, eftersom fastställandet av koderna ger mer utrymme för innehållsrik analys av särskilda sammanhang i dokumenten. Kodningen innebär att med särskilda teman ”sortera” dokumenten, för att orientera sig i dokumenten och identifiera olika teman. Reliabiliteten kräver en standard som en kvalitativ dokumentanalys inte hade kunnat bidra med, eftersom vissa värdefulla meningar hade försvunnit, samt repetition hade fått en överrepresentation (Drisko, Maschi, 2015, s.84). Det kan dock vara relevant att jämföra hur frekvent varje tema förekommer i dokumenten och jämförelsen ger en tydlig bild av vilket tema som förekommer mest under planeringsskedet.

7.1.2 Intervju

Aktören Ikano bostad har varit med och utvecklat Elinegård sen 2014, och det förväntas stå klart 2030. (Ikano Bostad, 2021) Aktörer är drivande i utvecklingen av den hållbarhetscertifierade stadsdelen. Det är också aktören som skapar visioner och mål för området, som är en viktig del av hur arbetet och utvecklingen av stadsdelen kommer att se ut. Samt arbetat fram hållbarhetsprogrammet i förankring till Citylab. Intervju med aktören ger en inblick i en annan vinkel av verkligheten, som komplement till dokumentanalysen. Genom intervjun kan det konstateras hur implementeringen av strategier och hur den sociala hållbarheten hanteras i verkligheten. Intervju lämpar sig bra vid komplexa och subtila fenomen. Eftersom aktörens ‘upplevelse’ och ‘åsikter’ anses vara ett komplement till undersökningen (Denscombe, 2009, s.232).

Intervju har genomförts med projektledaren/samordnare av hållbarhetsprogrammet för Elinegård etapp 2. Valet av intervjuperson grundar sig i en rekommendation av en verksam kontaktperson i projektet. Projektledaren är ledare i projektet samt har drivit fram hållbarhetsprogrammet som genomgått innehållsanalys och därmed valideras intervjun med personen. Ambitionen med intervjun var att få en djupare inblick i stadsdelsutvecklingen och hur hållbarhetscertifiering fungerar i praktiken.

7.2 Empiri

Tabell 7.1 Materialinsamling

Datum	Typ	Titel	Ansvarig	Insamling	Längd (sid/min)	Utfärdat
2022-03-28	Dokument	Planprogrammet för Bilen 7 i västra hamnen Malmö	Malmö Stadsbyggnadskontoret	Primär	34sid	2008
2022-03-29	Dokument	Planprogrammet för området söder om kalkbrottet i Limhamn Elinelundsgård	Malmö Stadsbyggnadskontoret	Primär	38sid	2009
2022-04-19	Dokument	Hållbarhetsprogram för Masthusen, Malmö	Skandia Fastigheter AB	Primär	28sid	2014
2022-04-21	Dokument	Elinegård etapp 2 Hållbarhetsprogram Ett skönare, grönare stadsliv	Ikano Bostad	Primär	84sid	2021
2022-04-26	Dokument	Citylab Guide hållbar stadsutveckling i planering och genomförande handledning och certifiering	SGBC	Primär	144sid	2019
2022-04-28	Intervju	Projektledare/Samordnare för hållbarhetsprogrammet i Elinegård etapp 2	Ikano Bostad	Primär	19 min	2022

Källa: Sammanställt av Jennie Littgren. 2022 Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi: Lund Universitet.

7.2.1 Datainsamlingsstrategi

Inledningsvis valdes två stadsdelar i Malmö, Masthusen och Elinegård, som båda blivit hållbarhetscertifierade. Ambitionen var dels att undersöka två fall för att öka reliabiliteten, och för att genomföra en komparativ studie. Dock lyckades inte all empiri insamlas för Masthusen och därmed finns det innehållsanalys för båda stadsdelarna, men endast intervju från Elinegård. Det resulterade i att undersökningens huvudsakliga fokus lades på Elinegård. Dock kommer underlaget ändå behållas från dokumentanalyserna från Masthusen och användas där det blir meningsfullt.

Området Masthusen valdes för att det var den första hållbarhetscertifierade stadsdelen i Sverige. Elinegård är beläget i en annan del av Malmö och har utförts i ett senare skede. Stadsdelarna har också blivit certifierade med hjälp av olika certifieringsinstrument. Masthusen har kommit längre i utvecklingen och hade kunnat ge resultat från ett relativt färdigt projekt. Dessa stadsdelar valdes också med tanke på tillgänglighet, både geografisk och tillgång till dokumentet genom samarbete med kontaktpersoner. Frågan är om det hade spelat någon större roll ifall det valts en annan hållbarhetscertifierad stadsdel, eller om det viktiga är att det var en hållbarhetscertifierad stadsdel (Denscombe, 2009, s.65).

Planprogrammen för respektive stadsdel har genomgått innehållsanalys, eftersom det är av vikt att se vilka skillnader samt likheter som finns mellan stadsdelarna. Planprogrammen innehåller information över stadsdelarnas initiala förutsättningar och villkor. Planprogrammen var i huvudsak likställda till varandra och dokumenten har utfärdats av Malmö Stads stadsbyggnadskontor vilket ger en bra inblick i hur de gått till väga för att planera för stadsdelarna, vilket ger validitet däremot går reliabiliteten att ifrågasätta, eftersom kommunen har egna intressen.

En innehållsanalys av hållbarhetsprogrammen för stadsdelarna har också genomförts. Hållbarhetsprogrammet är en viktig del i processtyrningen och ett styrande dokument i utvecklingen. Hållbarhetsprogrammet har tagits fram parallellt med detaljplanen för området (Ikano bostad, 2021, s.60). Dessa dokument skiljer sig åt med 7 år. Vilket frambringade en intressant jämförelse. Här är det också av vikt att identifiera vilka variabler som framhävs som kritiska, samt jämförelse mellan vilken av hållbarhetsdimensionerna som oftast används och ges mest utrymme. Hållbarhetsprogrammen är utfärdade av respektive byggbolag och att göra en komparativ analys anses relevant, samtidigt som det går att urskilja hur hållbarhetsprogrammen skiljer sig från planprogrammen.

Samma sorts innehållsanalys har genomförts med "Citylabs guide för hållbar stadsutveckling i planering och genomförande". Guiden är ryggraden i Citylab och den innehåller vägledning och indikatorer för certifiering, som stöd för att upprätta hållbarhetsprogram, handlingsplaner och

återrapporteringar för stadutvecklingsprojekt. Guiden är anpassad till olika projekt och aktörer. Dels för de aktörer med övergripande ansvar, dels för de som genomför delprojekt, främst fastighetsägare, som är verksamma inom ramen för ett stadsutvecklingsprojekt. Samt att den lägger grund för hållbarhetsprogrammen (SGBC, 2019, s.6). Dokumentet analyserades för att ge en överblick över hur certifieringen förhåller sig till social hållbarhet och därefter hur väl dessa kopplas an i hållbarhetsprogrammen. Kodningen har även använts till detta dokument, för att underlätta jämförelsen mellan hur aktörerna arbetar med social hållbarhet och i vilken utsträckning.

Valet av de båda dokumenten motiveras av att planeringsprogrammen är utfärdade av offentlig sektor; Malmö stad, samt hållbarhetsprogrammen som är utfärdade av aktörerna som har andra intressen och förutsättningar. SGBCs guide valdes då de också har egna intressen, och den undersöktes för att se vad det finns för krav. Dokumenten undersöktes för att se om de huvudsakligen är i enlighet med varandra, samtidigt som de olika dokumenten gav ett brett och djupt tillhandahållande av information till analysen.

Dessa dokument kodades alla utifrån social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet för att underlätta jämförelse mellan dem, samt underlätta urskiljandet av återkommande teman och information. Dokumenten har därefter jämförts, samtidigt som det plockades ut delar som ansågs kritiska. Detta eftersom undersökningen grundar sig i hållbarhet och det visar vilken hållbarhetsdimension som är oftast förekommande och för att underlätta jämförelser. De olika hållbarhetsdimensionerna är problematiskt att definiera och sätta kriterier för vid kodning av denna typ av dokument. Det skapar också svårigheter med tanke på att dimensionerna ofta överlappar varandra. I undersökningen kommer dock den tidigare definition av dimensionerna i rapporten användas och med kriterier som är konkreta för komparationens skull. Trots att det finns utrymme för tolkning, var det tvunget att sättas en avgränsning.

Tabell 7.2: Kodbok

Hållbarhet	Kriterier
Social	Aktiviteter, kulturmiljö, nöjsamt, trygghet, hälsa & välfärd, utbildning, rättvisa, medborgardeltagande, inkluderande och integrerande planering.
Ekonomisk	Ekonomiskt värdeskapande. Bostäder, handel, parkering, verksamhet, kommersiell verksamhet, innovation

Ekologisk	Naturmiljö, miljöaspekter, miljökonsekvenser, grönområden, naturresurser, jordbruk, grön energi, rekreation, vatten, kollektivtrafik, bilpool, GC-stråk, resurssmart, livscykelanalys
------------------	---

Källa: Sammanställt av Jennie Littgren. 2022 Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi: Lund Universitet.

Kriterierna har tagits fram med hjälp utav tidigare definitioner, samt egen tolkning för att lägga grund för kodningen av dokumenten. Ekonomisk hållbarhet skiljer sig en del ifrån definitionen och det eftersom kodningen måste ha tydlig avgränsning och konsekvent behandling. Därmed benämns det ekonomiska som ekonomiskt värdeskapande skilt från social och ekologisk hållbarhet. Återkopplande till figur 4.1, kommer det att utgå från värdena som ligger i cirklarna där de inte överlappar, för att motverka problematiken med att dimensionerna överlappar varandra. Till exempel kan butiker och handel ses som ett socialt värdeskapande men här väljer jag att bestämma det som en ekonomisk aspekt. Detsamma gäller grönytor då det är något som också kan ses som socialt, dock lägger jag det i ekologiskt. Det framkom trots uppdelningen av kriterier, att det ändå kom i konflikt med varandra. Jag har dock försökt att hålla mig konsekvent till kriterierna i kodboken, om inte det funnits ett uppenbart och tydligt skäl för att placera sammanhanget i en annan kodning. Till exempel om ett stycke handlar om parker och grönytor, men ur trygghets och inkludering syfte, då kommer det kodalas under socialt. Men om det används i syfte att minska översvämningar eller värmeöar kodalas det under ekologiskt. På vissa ställen kan en mening bli kodad med två dimensioner. Vid detta fall räknas sammanhanget/meningen till båda kodningarna vid analys. Om en mening/sammanhang inte hamnar i en specifik kodning tas den bort och skrivs i svart, exempel på detta kan vara när aktörernas roll beskrivs och inte har med hållbarhet att göra, eller vid hänvisning till andra styrdokument. Kriterierna har alltså valts subjektivt, dock med grund i teorin och den definition med kriterier som går att finna.

För att få en övergripande bild över projektet och stadsdelen har en bakgrundsundersökning gjorts, varav olika dokument blivit behandlade, däribland planprogram och hållbarhetsprogram. Se tabell 7.1 över materialinsamling.

Semistrukturerad intervju användes i undersökningen för att kunna följa samtalets dynamik och förändring (Denscombe, 2009, s.234). Den semistrukturerade intervjun genomfördes, då det fanns en färdig lista med intervjufrågor inför intervjun se bilaga 1. Till att börja med utgick frågorna ifrån intervjupersonens ställning, för att få intervjupersonen avslappnad med frågor som denne kunde svara på utan extra eftertanke (Denscombe, 2009, s.243). Därefter handlade frågorna om hur personen tolkar hållbarhet, och därefter gick det in på mer projektspecifika frågor, kopplade till social hållbarhet.

Projektledaren för Elinegård etapp 2 intervjuades. Intervjun ägde rum på teams, 28-04-2022 10.00 och pågick i ungefär 20 minuter. Intervjun spelades in och transkriberades, se bilaga 2. Intervjupersonen fick i efterhand ta del av den transkriberade intervjun och fick komma med synpunkter om något tolkats felaktigt. Intervjun kodades därefter med samma kodbok som tidigare använts till innehållsanalysen, se tabell 7.2. Samma kodning användes för att tydligt kunna se mönster och resultat, samt koppla det till innehållsanalyserna på ett konsekvent sätt.

De etiska antaganden som tagits hänsyn till vid intervjun är att samtycke godkänts. Även inspelningen av intervjun blev godkänd. Intervjupersonen har anonymitet i den utsträckning att namnet inte kommer presenteras och kommer därför enbart att benämnas som "intervjuperson", vilket personen fick information om (Denscombe, 2009, s.244). Användning av intervjupersonens titel och ställning i projektet fick godkänt samtycke och personen blev tillfrågad efter intervjun om samtycket fortfarande kvarstod. Intervjupersonen fick även ta del av den transkriberade versionen av intervjun, och gav därmed sitt godkännande att det som sagts fick användas i undersökningen.

7.3 Metodkritik

Dokumentens validitet i innehållsanalysen har utvärderats efter fyra kriterier; autenticitet, trovärdighet, representativitet och innebörd. Dokumenten anses vara äkta och ursprungliga då de hämtats ifrån kommunhemsidan, och de andra dokumenten har införskaffats genom kontaktperson i projektet. Därmed bekräftas också innehållets validitet, eftersom att dokumenten är intressanta rörande social hållbarhet (Denscombe, 2009, s.301).

Reliabiliteten går också att bekräfta. Dock kan producenten av dokumenten antas ha en viss bias. Eftersom producenten framställer dokumenten på ett sätt som ska passa avsändaren. Kommun respektive byggaktörer och branschorganisationen har olika intressen och skäl vid framställning. Aktörerna har också ett intresse som grundar sig i ekonomisk nytta och stadsdelarna marknadsförs som "socialt hållbara" och som "hållbara stadsdelar". Syftet med framställning av dokumenten var för att planera en hållbar stadsdel, och det redogörs utförligt om hur det ska genomföras och med vilka åtgärder, samt varför (Denscombe, 2009, s.301). Representativiteten går också att bekräfta då dokumenten var typiska för sina slag. Innebörden är också tydlig i alla dokumenten, eftersom de är skrivna för att enkelt kunna följas och vara till hjälp för de inblandade i projektet. (Denscombe, 2009, 302)

SGBC som icke vinstdrivande branschorganisation, har trots det skäl att verka på ett sätt som lockar till sig byggaktörer. Om deras program och instrument inte gynnar byggaktörerna ekonomiskt, är det

säkert att erkänna att de har intentioner som i viss mån är själviska. Vilket också bör påverka utfallet i deras program.

Validiteten när det kommer till intervjun, måste "jag" hanteras som nära knutet till forskningsinstrumentet, eftersom det blir en integrerad del i forskningsprocessen vid en intervju. Huruvida pålitligt resultatet i intervjun har blivit går inte att mäta på något annat sätt än genom granskning av genomförandet av intervjun. Den kontroll av tillförlitlighet ges genom redogörelsen ovan över proceduren och metoden (Denscombe, 2009, s.381). En annan problematik med "jaget" är hur identiteten, värderingar och övertygelser inte helt kan elimineras från analysprocessen (Denscombe, 2009, s.384).

Eftersom projekten avslutas först i 2030 är det inte möjligt att nu dra bestämda slutsatser om effekter och resultat. Dessutom pågår projektområdets processer parallellt och delvis sammanvävt, vilket gör det svårt att urskilja vilket specifikt bidrag som kan härledas till en viss metod.

8.Resultat och analys

Vid en överblick av de färdiga koderna, kunde det konstateras att båda planeringsprogrammen bestod i praktiskt taget av samma innehåll. Med undantag av förutsättningarna för markanvändning, då Masthusen ska byggas på gammal industrimark och Elinegård på åkermark. Dessa dokument skiljdes åt med ett år och utfärdades båda av Malmö Stads stadsbyggnadskontor. I dessa dokument förekom alla tre hållbarhetsdimensioner ungefär lika ofta. Planeringsprogrammen gav en inblick i stadsdelarna och deras nulägesbeskrivning innan byggstart, samt vad kommunen hade för ambitioner och planer för stadsdelarna innan det beslutades om att det skulle bli en hållbarhetscertifiering i området. Planeringsprogrammen används därmed främst som bakgrundsundersökning, för att få en grundlig inblick i stadsdelens utformning och förutsättningar.

Hållbarhetsprogrammen för områdena har tagits fram med sju års mellanrum. Dessa har blivit utfärdade av två olika byggaktörer, Ikano bostad och Skandia fastigheter. I hållbarhetsprogrammen var det en överrepresentation av ekologisk och social hållbarhet, vilket också man kunde se i Citylabs guide. I studien har jag gjort en egen tolkning av ekonomisk hållbarhet i jämförelse med den gängse definitionen, med faktorer som ger ekonomiskt värde. Jag har valt att integrera konceptet med grön ekonomi som tar hänsyn till ekologiska och sociala faktorer. Vid analys av dessa dokument, samt vid intervjun, framkom det fyra avsnitt som tydligt visar på problematiken när det kommer till social hållbarhetscertifiering av stadsdelarna.

8.1 Instrumentets definiering av hållbarhet

I planprogrammen förekommer hållbarhet på ett par ställen och i huvudsak då rörande ekologisk hållbarhet. I planprogrammen tillhandahålls också ”hållbarhetsblomman”, se figur 4.1. Som en form av definition för hållbarhet, med ett par kriterier i varje dimension. Hållbarhetsprogrammen däremot, präglas av hållbarhet, samt att det redogörs för att sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter som lägger grund för deras program. I hållbarhetsprogrammen saknas dock definition för begreppen och mottagaren blir lämnad att själv tolka. Vilket skapar en problematik, eftersom programmen lägger grund för stadsdelens hållbara utveckling.

I ”Citylabs guide för hållbar stadsutveckling” är hållbarhet temat genom hela dokumentet och det redogörs ett flertal gånger om vilka dimensionerna är. I detta dokument saknas dock också en definition att förhålla sig till. Viktiga och styrande dokument som handlar om att skapa hållbara stadsdelar och helt saknar en definition av hållbarhet, ger ett problematiskt sätt att lägga grund för ett sådant projekt. Kraven präglas av hållbarhetsdimensionerna, vilka kodats med kodboken, se tabell 7.2.

För att få klarhet i denna problematik blev intervjupersonen tillfrågad om hur hen tolkade konceptet hållbarhet, samt blev ombedd att definiera dimensionerna.

“Det tycker jag är svårt att säga. Men hållbarhet för mig är ju någonting som ska funka över lång tid. Det ska vara genomtänkta saker som vi gör idag, som också funkar om flera år.” – Intervjuperson

“Och sen ekologiska såklart att värna om den plats som man befinner sig på och också tänka framåt i tiden, så man inte förstör naturen och annat.” – Intervjuperson

“till exempel att man i ekonomiskt investerar någonting nu, men över tid så kommer det, även om det kostar mer initialt, så när man räknar över tid så blir det mer hållbart.” – Intervjuperson

“Också socialt, är ju en svår bit tycker jag, ja men om man tänker på en stadsdel att det ska vara tryggt att vara där, det ska uppmana att mötas och må bra. Man ska må bra helt enkelt där man befinner sig.”
-Intervjuperson

Det finns alltså inte en universell och accepterad definition av hållbarhet och i synnerhet inte social hållbarhet (Ström, Molnar, Isemo, 2017, s.12). Samtidigt som det inte heller förekommer någon definition av begreppen i varken Citylabs Guide eller hållbarhetsprogrammen. Projektledaren i projektet anser att det finns svårigheter med att fastställa specifikt vad det innebär, även om svaren var förankrade på samma sätt som i undersökningen. Vilket tydligt visar på att de inte finns en stabil grund

att stå på vad det gäller att sätta krav på något som går att certifiera som en hållbar stadsdel. Hållbarhetsdimensionerna lämnas helt att tolkas av den som vill tolka. Kraven och målen är det som går att koppla till hållbarhetsdimensionerna och dessa är enligt mig tydliga, detsamma gäller för de som använder sig av verktyget, men utan definition öppnar det helt för tolkning.

I Hållbarhetsprogrammen var social och ekologisk hållbarhet dominerande. Det behöver dock inte betyda att det ser ut så i verkligheten, eftersom dokumenten är framtagna för att hantera dessa. Ekonomisk hållbarhet förekom också i viss mån, men som tidigare nämnt överlappar de ofta varandra. Det hade varit intressant att göra en vidare undersökning med samma metod för en uppföljning av stadsdelen för att få ett resultat som grundar sig i verkligheten i ett färdigt projekt, som komplement till dokumentanalysen för stadsdelen.

8.2 Social hållbarhet i praktiken

I undersökningen har också problematiken kring hur den sociala hållbarheten i stadsutveckling går från teori till praktik studerats. Således, i detta fall - från kravlistan i Citylabs guide och hållbarhetsprogrammet, till verkligheten. Intervjupersonen ställdes frågor för att frilägga verkligheten från dokumenten som framställts, som verktyg för att planera en hållbar stadsdel. Intervjupersonen tillfrågades om ”hur de arbetade med social hållbarhet vid planering av socialt hållbara stadsdelar”.

...vi utgick ifrån Citylabs process, det här med att hitta vision och definiera mål som vi ville ha för stadsdelen. Och sen så försökte vi få med så många olika yrkesgrupper som möjligt. För vi ville inte att det bara skulle vara en liten grupp som gjorde detta, för att sedan lämna vidare det. Utan vi ville till exempel ha med dem som sen ska bygga i området, för att dem skulle få vara med och definiera målen till exempel. Och sen ville vi också få med oss kommunen och typ ledningsägare osv. Just för att det här skulle förankras under processen. För vi såg det som en viktig sak för att genomföra, inte bara ta fram ett program som ingen använder sen, så det var viktigt för oss. -Intervjuperson.

Citatet redogör för hur hållbarhetsprogrammet framställts med hjälp av att inkludera olika led i utvecklingskedet, för att inkludera medverkan av olika aktörer vid framställningen av hållbarhetsprogrammet. Vilket skulle kunna vara en metod för att minska *suboptimering*, då olika delar av projektet får vara med i planering i tidigt skede. Så olika synhåll och perspektiv kan användas för att förebygga olika sorters problem och minimera risken att det går på bekostnad av något annat (Fredriksson, 2012, s.5). Svaret ger också en inblick i hur olika makt-aktörer får möjlighet att påverka riktningen med projektet. Det ger dock en ensidig bild av vad det är för sorts människor som bor och verkar i och omkring projektområdet. Det döljer en stor mängd individer som också hade kunnat ha en värdefull inblick och påverkan. Precis som nämnt i definitionen för ”social hållbarhet” döljer ofta

begreppet den komplexa verkligheten. Där frågor om politik, makt och organisatoriska faktorer spelar en avgörande roll (Ström, Molnar, Isemo, 2017, s.12). Det finns också en risk med det finansiella, som minskar ambitionsnivån från makt-aktörerna, med brist av investeringskapital för att genomföra stadsdelsutveckling av dessa slag (DHS, 2012, s.6).

I de hanterade dokumenten framgår det att det ska ske en hel del medborgardeltagande och samråd.

För att uppfylla visionen om Ett skönare, grönare stadsliv är det viktigt att de som bor och verkar i Elinegård involveras i utformningen och programmeringen av innehållet i Elinegård.

Detaljplanprocessen kräver att samråd med berörda parter genomförs. En särskild dialog har genomförts med Elinelunds koloniområde som angränsar direkt till området. Hänsyn till koloniområdet har tagits genom att anpassa husens våningshöjd närmast koloniområdet (Ikano bostad, 2021, s.76).

I Elinegård har de också utvecklat en speciell dag, då de boende får komma med åsikter om förbättring och förändring, rörande transport, utbud och vad som saknas i området. För Elinegård finns också en fokusgrupp med syfte att fördjupa delaktigheten där en kvalitativ dialog sker löpande under byggnadstiden. Genom dessa samråd har det framkommit vilka delar som är viktiga för medborgarna vid den fortsatta utvecklingen av stadsdelen (Ikano bostad, 2021, s.76). Frågan är hur lyhört dessa faktiskt används och i vilken utsträckning de tillämpas i verkligheten. I Elinegård utvecklas även en digital plattform med syfte att koppla samman husen och de som bor i området, för att öka tryggheten, gemenskap och förenkla vardagen (Ikano bostad, 2021, s.77).

En sak att ta hänsyn till vid projekt som betygsätts är att betyget på certifieringen kan ha påverkat ambitionsnivån i bland annat hållbarhetsprogrammen. Fokusgrupperna och samråden kanske bara ger en viss sorts människor möjlighet att uttrycka sina åsikter. Ofta finns det åsikter från socioekonomiskt utsatta som misstycker vid omstrukturering av välbekanta platser (Harvey, 2011, s.92).

Vidare kan den digitala plattformen skapa grannskapssammanhållning vilket är bra, men det kan också göra att utomstående blir mer utanför och pekas ut som att de inte har där att göra. Det finns för- och nackdelar med att ha hög trygghet och god sammanhållning. Som Harvey redogör, kvarstår det klassmässiga och sociala skiljelinjerna i samhället trots den varierande hänsyn som marknaden tar till markanvändning. De flesta samhällsskikt kommer använda alla medel möjliga för att isolera icke önskvärda grupper ifrån vissa delar av det geografiska rummet. Även om det blir en god sammanhållning mellan de boende i Elinegård, är risken ändå att det skapas en ”vi- och dem-känsla” mellan boende och utomstående (Harvey, 2011, s.74).

Samråd är också ett krav i Citylabs guide; ”Syftet är att skapa delaktighet och inflytande, i synnerhet när man hanterar motstridiga intressen och uppfattningar. Långsiktigt förvaltande av tillit är av stor vikt. Därför bör de medborgardialoger som utförs av enskilda aktörer genomföras i samverkan med kommunen.” (SGBC, 2019, s.49). Samråd är en viktig faktor, för hur man använder sociala och offentliga rum. Samråd i olika former ger bra grund för hur rummet använts tidigare, för att utgå från de som bor i området och det bör ske i samverkan mellan berörda aktörer (Nyström, Tonell, 2012, s.138). Vid stadsutveckling bör det ske en lyhördhet för mänskliga värden, lokala kvaliteter och mångfald. Det bör också vara samma vikt vid att respektera den befintliga miljön och de som tidigare använt platsen (Nyström, Tonell, 2012, s.328). Det är viktigt att hantera frågan, vem bygger vi för?

Intervjupersonen blev tillfrågad hur hen personligen upplevde den färdiga etapp 1 som socialt hållbar.

...det finns ju lite allmänna platser, och det finns ju en matbutik och så här, och ett torg. Kanske många människor träffas. Men hur socialt hållbar, ja det är jättesvårt att svara på... Jag gillar ju Elinegård för att det känns ganska lugnt där, det är ett trevligt bostadsområde. Så ser man ändå till Hyllie som är lite mer puls och man kan ta sig lätt till Limhamn där det också finns mycket verksamheter... det är ett trevligt bostadsområde och människor verkar trivas, och vi ser ju till exempel att många flyttar vidare, att man kanske hyr en lägenhet, sen köper man en lägenhet och sen köper man ett radhus, så vi ser ju att många trivs i området liksom så absolut att det är lyckat liksom, men om det blev som vi tänkte? Svårt att säga. - Intervjuperson.

Intervjupersonen tyckte att det var en svår fråga, eftersom det är en sådan lång process och det inte går att på förhand bestämma om något blivit socialt hållbart eller inte. Vilket går att koppla till svårigheterna med att definiera konceptet, samt att sätta kriterier. Även om någonting får stämpeln som hållbart eller *socialt* hållbart, är frågan fortfarande viktig, för *vem?* (Nyström, Tonell, 2012, s.132). Har stadsdelen blivit socialt hållbar, och *vem* får lov att bestämma att det har blivit så. Som Harvey beskriver det i ”Representationernas rum” och hur vårt sätt att leva, fysiskt och känslomässigt ter sig olika, utefter vilka förutsättningar och sinnen som vi ser på rummet (Harvey, 2011, s.35). Det som är socialt hållbart för någon, behöver inte vara det för någon annan.

Det är även intressant att se till de angränsande stadsdelarna till Elinegård, eftersom Hyllie tidigare fått kritik för att blivit neoliberalt planerat och Limhamn som till stor del är ett väldigt dyrbart bostadsområde. Hyllie som Taşan-Kok, Baeten redogör för, som blivit nyliberalt planerat i den bemärkelsen att rikta bostäder mot människor med hög socioekonomisk ställning och storskalig utveckling i form av kontorsbyggnader, köpcentrum, hotell och evenemangshall. Vilket skapat växande sociala problem för staden som helhet. Risker är att om Elinegård blir väl sammankopplat

med denna stadsdel, som också är nytt och innovativt, kommer leda till ytterligare ökande sociala problem för övriga Malmö.

Intervjupersonen fick därefter frågan om det fanns potential för utveckling inom hållbarhetscertifieringen för att den skulle bli mer socialt hållbar.

Ja, alltså det är ju just det här, att om det hade gått att få något sätt att få kvantitativa mått. Vad ger effekt liksom... Vi vet kanske att den sociala hållbarheten gynnas av att man, cyklar och går mer, till exempel. Och där tycker jag att Citylab, de främjar det här att man ska röra sig, alltså cykla och gå, därför att det blir ju dels att man får möta människor mer än man gör när man sitter i bilen till exempel... och citylab har ju till och med att man ska ha prisvärda bostäder för alla osv. Så det är ju bra, men det kanske är det här att få det och bli verklighet på något sätt. Svårt att svara på. -
Intervjupersonen.

Citylabs certifiering innefattar viktiga krav och kriterier, frågan är dock fortfarande hur det fungerar i praktiken. Det är som intervjupersonen påpekar svårt att bestämma i förväg, innan det är helt färdigt. När det väl är färdigt, så bör det dock fortfarande finnas en problematik kring att mäta ifall kraven blivit verklighet och det grundar sig mycket i att det bör finnas svårigheter med att sätta kvantitativa mått för kraven. Precis som intervjupersonen funderar över. Det är också något som Harvey nämner rörande ”absoluta rummet” som är fast och orörligt, där det är möjligt att mäta med standardiserad mätning, alltså kvantitativa mått. En verklig stadsdel är snarare mångfaldig samtidigt som observatörens perspektiv spelar roll, som i det relativa rummet. Det visar dock inte heller hela sanningen då staden och dess delar är folks hem, det finns också minnen och upplevelser i staden, saker som inte går att mäta kvantitativt (Harvey, 2011,30). Det går inte heller att generalisera för en hel befolkning eftersom alla har olika minnen och uppfattningar.

Om vi utgår ifrån intervjupersonens definition och tolkning av social hållbarhet, vilket var en grundläggande och ofta förekommande sådan (enligt mina tidigare beskrivna definitioner), så har det blivit relativt socialt hållbart ifall de boende trivs och vill fortsätta bo där. Det gömmer dock en dold dimension och dynamik, nämligen de som inte bor där och de som bor där men inte uttrycker sina åsikter. För att ta reda på om det stämmer att området blivit socialt hållbart, leder det oss vidare till nästa punkt. Hur det följs upp av aktörerna och därmed hur det i viss mån går att fastställa om något blivit socialt hållbart eller inte.

8.3 Uppföljning

I Citylab finns det krav på uppföljning och även guidning kring hur det skulle kunna gå till. Man skriver så här:

Uppföljningen behöver kopplas till reflektion och lärande för att skapa nytta i organisationer och konkurrenskraft hos företag. Uppföljningen ska stötta stadsutvecklingsprojekt och delprojekt i att följa upp, utvärdera och reflektera över effekten av genomförda åtgärder och utfallet av processtyrningen samt om detta leder till målfyllelse av uppsatta projektmål. Stadsutveckling är en iterativ process, där förnyade analyser av nuläget samt uppföljning av mål, åtgärder och processtyrning bör ske kontinuerligt. (SGBC, 2019, s.36)

Det är också någonting som Ikano Bostad redogjort för i hållbarhetsprogrammet. Och de redovisar för hur varje mål och delmål ska uppföljas, men skriver också att:

När byggrätter eller fastigheter överläts till andra aktörer ska Hållbarhetsprogrammet biläggas avtalet. Varje byggprojekt måste föra vidare relevant information till kommande bostadsrättsföreningar och hyresrättsförvaltare genom skriftlig information till bostadsrättsföreningens styrelse, boende och förvaltare. – (Ikano Bostad, 2021, s.74)

Den sociala hållbarheten kommer alltså enligt tolkningarna, inte att följas upp mer än övriga delmål. Samt när det överläts till andra aktörer lämnas det helt till varje enskild aktörs ambitionsnivå att följa upp och driva vidare. Tolkningen över hur SGBC hanterar uppföljning kan ha sin grund i att det är en branschorganisation. Som i huvudsak vill att uppföljningen ska fungera i syfte att göra nytta i organisationen och konkurrenskraften hos företag, samt för att utveckla vidare mål, åtgärder och processtyrning.

Det finns alltså en risk för att de mervärden som utvunnits under projekttiden kan försvinna successivt, eftersom resurser tillförts tack vare projektstödet och kanske inte får någon alternativ finansiering. Några garantier för en fortsättning på den verksamhet projekten initierat finns alltså inte efter inflyttning. Projekten kan dock fungera som ”goda exempel” för kommuner, bostadsföretag och andra relevanta aktörer, eftersom det är ett bra marknadsföringsprojekt.

Elinegård jobbar mycket med uppföljning och flexibla lokaler som kan ändras efter behov. Vilket gör att ifall man inte når upp till målen kan de relativt enkelt förändras i efterhand, för möta kommande behov som fungerar långsiktigt. För att de ska bli så ultimata som möjligt även i framtiden. Detsamma gäller mobilitetshuset rörande antal parkeringsplatser (Ikano bostad, 2021, s.59). Det är en bra förutsättning med tanke på att staden är komplex och samtidigt föränderlig, vilket kan minimera risken för att visionens vilja och de boendes vilja kommer i konflikt. Det finns dock fortfarande en risk att

projektmålen formuleras tvetydigt och det blir en förväxling mellan vision och marknadsföringsknep (Nyström, Tonell, 2012, s.134).

När frågan ställdes till intervjupersonen, framkom att det inte sker någon uppföljning i dagsläget utan att det skulle hanteras i senare skede.

“...men det är jättesvårt att veta innan det bor människor där, så uppföljningen kanske blir om 4-5 år liksom. Men vi har ändå en plan som vi ska följa under resans gång, så att säga.” – Intervjupersonen

Precis som intervjupersonen förklarar, är det såklart svårt att veta vilket resultat det kommer att få på förhand. Elinegård är färdigställt i etapp 1, vilken inte fick någon hållbarhetscertifieringen. Den form av uppföljning som aktören i förväg hanterat, är en odling som finns i etapp 1 varav människorna bosatta i etapp 1 får delta i. De har också sina uppställda mål, som ska uppfyllas vilket blir som en sorts uppföljning. Däremot fanns det svårigheter just med att följa upp den sociala hållbarheten. Delvis på grund av att just den hållbarhetscertifierade stadsdelen inte är färdigställd ännu. Så det hade varit intressant att utveckla undersökningen vid färdigställd stadsdel. Dessutom eftersom projekten inte är helt färdigt eller bebodd är det inte möjligt att nu dra bestämda slutsatser om effekter och resultat.

Det går dock inte att bortse från att det finns svårigheter, både vid definition av social hållbarhet, och vid uppföljning av den. Vilket aktören har medvetenhet över och att det inte finns någon konkret lösning för hur en sådan uppföljning skulle kunna tillämpas.

Det går vidare också att koppla till frågan som aktören ställdes, rörande huruvida de ansåg att det fanns svårigheter med att sätta upp kvantitativa kriterier för den sociala hållbarheten i jämförelse till de andra hållbarhetsdimensionerna.

... man vet inte hur det faller ut förrän någon människa är där. Man kan ju anlägga gemensamhetshus med visionen om att här ska man träffas, och här ska man ha fester, men sen när det väl bor människor där så kanske de inte alls vill vara i det här huset, eller de kanske inte vill träffa sina grannar, de som är mest ensamma kanske inte vågar gå dit. Alltså det är så svårt att programmera och liksom man kan göra och sätta kvantitativa mål men uppfylls dem? Det är det som är frågan. Det är jättesvårt att veta. För man kan ju göra hur många saker som helst för att gynna den sociala hållbarheten, men det är inte lätt att veta vad som funkar. -Intervjupersonen.

Citatet belyser problematiken på ett tydligt sätt. Hur ska på förhand sätta krav för hur en socialt hållbar stadsdel planeras, när det inte går att veta hur det kommer bli. Den sociala komplexa dimensionen döljs under innovativa krav och stämplat. Som Harvey beskrev i samband med entreprenörmässiga,

uppfinningsrika stadsprojekt. Han beskriver hur dessa platser kan upplevas som ett försök att gynna befolkningen i hela området, dock att den utformningen av nyttan ofta blir indirekt och enbart gynnar en viss krets i området. Dessa projekt får också ofta mycket uppmärksamhet, vilket avleder uppmärksamhet och resurser från det mer allmänna problemen i staden som helhet (Harvey, 2011, s.117). Den ytliga framgången av dessa projekt har också ofta gett djupare problematik för ekonomiska och sociala faktorer, ofta i geografisk karaktär, som delade städer (Harvey, 2011, s.128)

Intervjupersonen använder också begreppet ”programmera”, i anslutning till den sociala hållbarheten. Vilket belyser en viktig del i vad som inte fungerar för den sociala dimensionen, det är inget absolut rum med siffror som går att mäta eller programmera, för att få en ”socialt hållbar stadsdel”. Vilket Harvey uttrycker som ”Den ökande uppfattningen att rummet, trots dess tydliga uppdelning, måste vara objektiv, mätbart och homogent (hur skulle det annars gå att sköta affärerna på ett förnuftigt sätt)” (Harvey, 2011, s.76).

8.4 Synergier och målkonflikter

Intervjupersonen blev tillfrågad hur hållbarhetsdimensionerna blev representerade i hållbarhetsprogrammen, varav svaret var att: ”...här tycker faktiskt jag att den sociala och ekologiska har vägt mycket tyngre än ekonomiska.” Vilket är samma resultat som identifierades i kodningen av dokumentet. Dessutom måste det tas hänsyn till i vilket syfte hållbarhetsprogrammet tagits fram, vilket är för att lägga grund med krav för en hållbar stadsdelsutveckling. Då är det ganska uppenbart varför programmet präglas av social och ekologisk hållbarhet, det är ju trots allt syftet med dokumentet.

Intervjupersonen utvecklade därefter hur det blev tillämpat i verkligheten, rörande representation av hållbarhetsdimensionerna.

“Jag skulle säga att när man tar fram ett sådant där program, då är det ekologiskt och social hållbarhet, men när det väl kommer till handling så väger ekonomi tungt.”

Intervjupersonen berättade också att dessa konflikter i huvudsak uppstår när något ska lösas i efterhand. Ifall saker och ting görs i rätt ordning, förminskas risken för målkonflikter av detta slag. Det finns däremot en synlig konflikt mellan intressena när det kommer till hållbarheten. I arbetet med stadsdelsutvecklingen försöker de i förhand identifiera dessa för att minska risken för att de uppstår. Det går återigen inte att bortse ifrån problematiken med att dimensionerna ofta går på bekostnad av varandra (Nyström, Tonell, 2012, s.125). Harvey beskriver hur marknaden styr markanvändningen och eftersom det är en branschorganisation och vinstdrivande byggaktörer som bedriver

stadsdelsutvecklingen, är det rimligt att det ekonomiska till viss del går framför de andra dimensionerna trots målsättningarna och kraven.

Hela hållbarhetsprogrammet präglas av synergier och målkonflikter och de presenteras i anslutning till varje delmål, vilket hanterar problematiken på ett utförligt sätt i förebyggande syfte. Detta är också något som går att finna i Citylabs guide. Synergierna är ett sätt att motverka suboptimering, och öppnar för en integrerad helhetssyn och systemtänk (Fredriksson, 2012, s.5). Målkonflikterna å andra sidan är svårare att hantera och kan bidra till att viktiga mål faller undan och då ofta den sociala eller ekologiska för den ekonomiska. En lösning finns inte för denna problematik och målkonflikterna kommer antagligen kvarstå då staden är ett komplext och föränderligt system. Att det hanteras i ett tidigt skede kan motverka att så få målkonflikter som möjligt blir kvar i slutändan. Som Nyström och Tonell skriver finns det också en risk med att övervärdera planeringens möjligheter att påverka samhällets utveckling. Eftersom när vi lärt oss hantera dagens planeringsproblem, kommer det att uppstå nya som vi då inte har förutsättningar för att lösa (Nyström, Tonell, 2012, s.331).

I stora drag utgår Citylab och hållbarhetsprogrammet ifrån den statsbyggnadsmodell som är ledande för hållbara städer, den ”täta och attraktiva staden”, med utvecklad kollektivtrafik, funktionellt blandade områden, bättre och fler GC-vägar, utbyggnad av offentliga platser, bättre tillgänglighet till omgivande natur och urban odling etcetera. Den tar också stor hänsyn till de mänskliga värdena, med lokala kvaliteter och mångfald (Nyström, Tonell, 2012, s.328). Det behöver dock inte betyda att det kommer bli socialt hållbart i slutändan. I miljonprogrammen finns det till exempel mycket grönytor, dock anses de inte per definition som socialt hållbart. Det som anses socialt hållbart i den rådande planeringsdiskursen, vilken förändras över tid. Planering av stadsdelar och städer har ambitioner av olika slag och olika politisk bakgrund. Viljan och ambitionerna är säkert ofta av god natur och syftar säkert aldrig till att bli socialt ohållbart, men ändå så blir det så ibland, och därför bör inte för mycket tilltro falla till för hårt styrd planering. Kraven i Citylab och tillämpningen i hållbarhetsprogrammet har goda krav och ambitioner. Risken är dock att med för hårt ställda krav, framkalla samma problematik som tidigare gett dåliga effekter av planering.

9. Slutsats

Frågeställningen; Vid planering av hållbarhetscertifierade stadsdelar ställs det krav. Är det sannolikt att dessa krav kan ge hållbarhet i alla dimensioner?

Den intervjuade såg stora svårigheter när det gäller social hållbarhet, både som begrepp, i planering, i genomförande, uppföljning och att sätta och uppfylla kriterier för det. Ett begrepp som är så väl använt

och positivt laddat, men som inte har något fast att mäta, följa upp eller definiera, samtidigt som inget av dokumenten innehåller en gedigen definition.

Det är till viss del sannolikt att kraven kan ge hållbarhet i alla dimensioner. Men främst vad gäller de ekologiska och ekonomiska. Genom kraven kan även social hållbarhet till viss del uppnås, frågan är i vilken utsträckning. Den sociala hållbarhet som resultat i undersökningen går inte att mäta med kvantitativa mått. Samtidigt som det inte heller finns en accepterad definition som riktlinje och städer är under ständig förändring.

Om byggaktörerna och organisationen inte klarar eller vill definiera vad social hållbarhet är, samtidigt som det finns en problematik med att det tolkas på olika sätt. Eftersom det bland annat tolkas olika beroende på vem som får bestämma den och människor har olika upplevelser och förutsättningar. Citylab dokumenten grundar sig i kända förhållningssätt till den ”täta, blandade staden” som en socialt hållbar stad, med till exempel utvecklad kollektivtrafik, blandade områden, bättre och fler gång- och cykelvägar, offentliga platser, tillgänglighet till omgivande natur, urban odling med mera. Samt att de arbetar med samråd och medborgardeltagande och ambition om uppföljning av målen. Dessa krav duger till viss del som certifieringsinstrument, men det finns inga garantier för att det kommer bli socialt hållbart, även om stadsdelen får högsta betyg. Tillexempel är den ledande statsbyggnadsmodellen för hållbara städer i den rådande planeringsdiskursen, den ”täta, blandade staden” inte alltid socialt hållbar. Därmed duger inte organisationens certifieringsinstrument när det kommer till den sociala hållbarheten för stadsdelar.

Reflektion:

Det är viktigt att det uppmärksammas och faktiskt arbetas med social hållbarhet. Det finns viktiga och antagligen effektiva krav och tillämpningar när det kommer till den sociala hållbarheten i Citylabs hållbarhetscertifiering. Det är bättre att någonting görs än ingenting alls. Dock anser jag att det är viktigt att identifiera problematiken med att sätta upp kriterier och att *anta* vad som är “socialt hållbart”, eftersom den komplexa dynamiken är större och svårare för att kunna bestämma och generalisera. Det är därför viktigt att ha i åtanke när en stämpel sätts på en stadsdel eller ett projekt. Som kanske gömmer alla de underliggande komplexa problem som staden i sin helhet fortfarande brottas med, trots fina betyg och väl utarbetade certifieringssystem.

Källförteckning

Alvesson, M., Sköldberg, K. (2017) *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur. 3e uppl.

BREEAM SE (2017) *BREEAM-SE Nybyggnad 2017: Teknisk Manual 1:1*, Sweden Green Building Council [[BREEAM-SE-2017-1.1-Swedish-version.pdf\(sgbc.se\)](#) hämtad 2022-03-07]

BREEAM (2022a), *Masthusen – Case studies, Masthusen, Malmö, Sweden | BREEAM - Sustainability Assessment Method* [2022-03-09]

BREEAM, (2022b), *How BREEAM certification Works*. [[How BREEAM Certification Works | BREEAM - Sustainability Assessment Method](#) hämtad: 2022-03-09]

De Jong, M., Joss, S., Schraven, D., Zhan, C. & Weijnen, M. (2015), *Sustainable smart resilient low carbon eco-knowledge cities: making sense of a multitude of concepts promoting sustainable urbanization*. *Journal of Cleaner Production*, 25–38.

Denscombe, M. (2009) *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Studentlitteratur.

DHS (Delegationen för hållbara städer) (2012) *Femton hinder för hållbar stadsutveckling*. Statens offentliga utredningar [[FULLTEXT01.pdf \(diva-portal.org\)](#) hämtad 2022-03-10]

Drisko, J. W. and Maschi, T. (2015) *Content analysis*. Oxford University Press

Elonsson, L. (2012) *Hållbarhetscertifiering på stadsdelnivå ur ett fastighetsägarperspektiv: en jämförelse av certifieringssystemen BREEAM Communities och LEED Neighborhood Development för Femte stadsdelen i Arlandastad*. KTH arkitektur och Samhällsbyggnad.

ESF (2017) *Ekologisk hållbar utveckling*, [[Ekologisk hållbar utveckling - Svenska ESF-rådet](#) hämtad 2022-03-11]

Folkhälsomyndigheten (2022) *Vad är social hållbarhet för oss? Mötesplats social hållbarhet*, [[Social hållbarhet - Mötesplats social hållbarhet \(folkalsomyndigheten.se\)](#) hämtad 2022-03-11]

Fredriksson, C. (2012) *System och strukturer som hindrar hållbar stadsutveckling En kunskapsöversikt*. KTH Samhällsplanering & miljö, Delegationen för hållbara städer.

Gustavsson, E. & I. Elander (2014) *Social hållbarhet i stadsutveckling? Uppföljning av tio projekt i svenska städer*. Örebro Universitet, Centrum för Urbana och Regionala Studiers skriftserie.

Hansson, J. (2020) *Vad är hållbarhet?* Hållbarhetsforum, Lunds universitet [<https://www.hallbarhet.lu.se/forskning/vad-ar-hallbarhet> hämtad 2022-04-21]

Harvey, D. (2011) *Ojämlighetens nya geografi: texter om stadens och rummets förändringar i den globala kapitalismen*, Stockholm: Atlas.

IKANO bostad (2021) *Elinegård etapp 2 Hållbarhetsprogram: Ett skönare, grönnare stadsliv* [hämtad 2022-03-07]

Ikano Bostad (2021) *Om oss*. [hämtad 2022-05-06 <https://www.ikanobostad.se/om-oss/>]

Lantz, E. & M. Karlsson (2013) *Den hållbara staden: Hållbarhetscertifiering ur stadsdelsperspektiv*. JTH Byggnadsteknik

Liljenfeldt, J. & Keskitalo, C. (2011) *Kriterier och indikatorer på hållbar utveckling: exempel från teori och praktik*, Umeå universitet, Centrum för regionalvetenskap

Malmö Stad (2009) *Planprogrammet för området söder om kalkbrottet i Limhamn Elinelundsgård*, Stadsbyggnadskontoret

[<https://malmo.se/download/18.76105f1c125780a622880008585/1491302157503/Pp%206021%20Elinelunds%20g%C3%A5rd%20090618.pdf> hämtad 2022-03-29]

Nyström, J. & L. Tonell (2012) *Planeringens grunder En översikt*, 3:e uppl. Studentlitteratur.

FN (2011) *Shanghai Manual - a Guide for Sustainable Urban Development in the 21st Century*, sid. 13-16. [[Microsoft Word - Introduction.doc \(un.org\)](#) Hämtad: 2022-03-22]

SGBC [Sweden Green Building Council](2019) *CITYLAB Guide Hållbar stadsutveckling i planering och genomförande Handledning och certifiering*, Sweden Green Building Council [[Citylab-Guide-Hållbar-stadsutveckling-i-planering-och-genomförande.pdf\(sgbc.se\)](#) hämtad 2022-03-07]

SGBC (2022a) [[Startsida - Sweden Green Building Council - Sweden Green Building Council \(sgbc.se\)](#) hämtad 2022-03-09]

SGBC (2022b) *Citylab* [[Citylab - Sweden Green Building Council - Sweden Green Building Council \(sgbc.se\)](#) hämtad 2022-03-11]

SGBC (2022c) *Det här är Citylab* [<https://www.sgbc.se/certifiering/citylab/det-har-ar-citylab/> hämtad: 2022-05-17]

SGBC (2022d) *Citylab certifiering* [<https://www.sgbc.se/certifiering/citylab/det-har-ar-citylab/certifieringsstod-for-citylab/> hämtad: 2022-05-17]

SGBC (2022e) *Certifiering av hållbarhetsprogram* [<https://www.sgbc.se/certifiering/citylab/det-har-ar-citylab/certifieringsstod-for-citylab/certifiering-av-hallbarhetsprogram/> hämtad: 2022-05-17]

SGBC (2022f) *Om oss* [<https://www.sgbc.se/om-oss/> hämtad: 2022-05-17]

Skandia fastigheter AB (2014) *Hållbarhetsprogram för Masthusen, Malmö: Detailed planning stage*.
[Hämtad 2022-03-07]

Ström, L. Molnar, S. & Isemo, S. (2017) *Social hållbarhet ur ett samhällsplaneringsperspektiv - en kunskapsöversikt*. Mistra Urban Futures.

Taşan-Kok, T. & G. Baeten (red.) (2011) *Contradictions of neoliberal planning: Cities, policies, and politics* (Vol. 102). Springer Science & Business Media.

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjuguide

Om intervjupersonen och dennes roll:

Går det bra att jag spelar in ljudet?

Ditt namn kommer inte att användas, men går det bra att jag använder din titel och ställning i projektet?

Har jag ditt samtycke att använda svaren i min undersökning?

Vad är din utbildning och huvudsakliga sysselsättning i dagsläget?

Vad har din uppgift och ställning varit i utvecklingen av Elinegård?

Definition:

Hur tolkar du hållbarhet?

Hur tolkar du social hållbarhet?

Hållbarhetscertifiering:

Kan du beskriva översiktligt hur ni arbetar med social hållbarhet vid planering av hållbarhetscertifierade stadsdelar?

Hur följer ni upp den sociala hållbarheten efter att stadsdelarna är färdiga?

Upplever du att någon av de tre hållbarhetsdimensionerna (ekologisk, ekonomisk, social) är mer frekvent och väger tyngre?

Upplever du att hållbarhetsdimensionerna kommer i konflikt med varandra, och hur löser ni isåfall det?

Stadsdelen är inte helt färdig än, men hur socialt hållbar upplever du att de som är färdigställt blivit och på vilket sätt?

Har du någon spontan tanke över hur hållbarhetscertifiering kan utvecklas för att bli mer socialt hållbar?

Bilaga 2 – Transkriberad och kodad intervju

J: Går det bra att jag spelar in? Jag kommer inte använda ditt namn, men går det bra att jag använder din titel och ställning i projektet?

I: Det kan du göra

J: Och jag har ditt samtycke att använda svaren i min undersökning?

I: Ja.

J: Vad är din utbildning och huvudsakliga sysselsättning i dagsläget?

I: Min utbildning, jag har pluggat Civilingenjör i Lantmäteri i Lund. Och min sysselsättning nu är att jag är projektledare på Ikano bostad.

J: Vad har din uppgift och ställning varit i utvecklingen av Elinegård?

I: Ja, där har jag varit projektledare för själva hållbarhetsprogrammet, så jag tillsammans med en annan kollega, det var vi som liksom drev hela det arbetet tillsammans också med en certifierar-citylab-samordnare. Så, vad ska man säga; projektledare/samordnare av hela hållbarhetsarbetet just kopplat till citylab.

J: Ja! Hur tolkar du hållbarhet?

I: Mmm. Det tycker jag är svårt att säga. Men hållbarhet för mig är någonting som ska funka över lång tid. Det ska vara genomtänkta saker som vi gör idag, som också funkar om flera år. **Också att värna om miljön.** Till aspekterna att det ska vara **ekonomiskt, socialt** och **ekologiskt** hållbart, och i de här kategorierna, **till exempel att man i ekonomiskt investerar någonting nu, men över tid så kommer det liksom, även om det kostar mer initialt, så när man räknar över tid så blir det mer hållbart. Och sen ekologiska såklart att värna om den plats som man befinner sig på och också tänka framåt i tiden, så**

man inte förstör naturen och annat. Också socialt, är ju en svår bit tycker jag, ja men om man tänker på en stadsdel att det ska vara tryggt att vara där, det ska uppmana att mötas och må bra. Man ska må bra helt enkelt där man befinner sig.

J: Kan du beskriva översiktligt hur ni arbetar med social hållbarhet vid planering av hållbarhetscertifierade stadsdelar?

I: Ja, nu har jag ju bara varit med i ett sånt, eller vi har ju också gjort det här i Masthusen, som du säkert känner till, BREEAM. Ja, det har vi också varit involverade i. Men jag kan bara tänka på Citylab, eftersom det är det jag har varit med i. Men där var det ju hur vi jobbade, vi utgick ifrån Citylabs process, det här med att hitta vision och definiera mål som vi ville ha för stadsdelen. Och sen så försökte vi få med så många, olika yrkesgrupper som möjligt. För vi ville inte att det bara skulle vara en liten grupp som gjorde detta, för att sedan lämna vidare det. Utan vi ville till exempel ha med dem som sen ska bygga i området, för att dem skulle få vara med och definiera målen till exempel. Och sen ville vi också få med oss kommunen och typ ledningsägare osv. Just för att det här skulle förankras under processen. För vi såg det som en viktig sak för att genomföra. Inte bara ta fram ett program som ingen använder sen, så det var viktigt för oss. Och det var från Citylabs process men också någonting som vi själva utveckla lite över tiden liksom.

J: Hur följer ni upp den sociala hållbarheten efter att stadsdelarna är färdiga?

I: Ja alltså vi har ju inte gjort färdigt denna stadsdel, eller den är inte byggd än. Men planen är, till exempel en plan som vi gör nu är under utbyggnadstiden av Elinegård. Då har vi anlagt ett odlingsområde där vi bjudit in, Elinegård är uppdelat i två etapper, och den första etappen är klar, men det är inte där vi har gjort Citylab utan det är etapp två som inte har påbörjats byggas än. Men under tiden så kommer vi ha, som sagt vi har anlagt ett odlingsområde där vi har bjudit in de som bor i området idag, och det är ju ett sätt för att dels få människor att trivas och att mötas. Och det har vi gjort, vi började med det förra året, och nu ska vi göra det i år igen. Många av dem som var med förra året kommer att vara med igen, och sen är där några som bytts ut och så vidare. Men det är ett exempel på att vi följer upp, om man nu kan kalla det uppföljning. Men sen så har vi som sagt våra mål och alla projekten som nu utvecklas i området, de ska nu uppfylla det här målen. Så varje projekt har varsin åtgärdsplan och det är väl någon typ av uppföljning, men alltså just någon social så där kan man ju ha, amen odling är väl ett sånt exempel på gården, vi ska ha en cykelparkering där man kan mötas osv, men det är jättesvårt att veta förrän det bor människor där, så uppföljningen kanske blir om 4-5 år. Men vi har ändå en plan som vi ska följa under resans gång, så att säga.

J: Upplever du att någon av de tre hållbarhetsdimensionerna (ekologisk, ekonomisk, social) är mer frekvent och väger tyngre?

I: Alltså här tycker faktiskt jag att den sociala och ekologiska har vägt mycket tyngre än ekonomiska. Sen landar det ju alltid i att ekonomin väger tyngst, till exempel så har jag fått ett projekt som är i det här området nu och vi har ju till exempel med i våra mål att man ska ha med en ekolog. När man utvecklar gården till exempel, så att det blir rätt växter som man tänker på osv. Och detta hade den

som jobbade med mig innan missat, och då skulle vi försöka göra detta i efterhand och så tog vi in en offert och så var den ganska hög, och då blev det såhär att, nej vi kan inte göra detta för att det kan inte det här projektet ta när det liksom kostar, ja vad det nu kostade. Man tyckte helt enkelt att det kostade mer än nyttan för det. Så även om, hållbarhetsprogrammet har mycket av de sociala, och i den nämner vi ju inte så mycket av det ekonomiska aspekterna. Utan det är mycket med ekologiskt och socialt, men sen när det väl kommer till handling, då blir det alltid ekonomin, tyvärr! Som väger tungt liksom. Så det är en jätteklurig grej tycker jag. Sen kanske kommer vi väl eventuellt, eller vi kommer göra detta ändå liksom för att det är ett sånt viktigt område för oss, Elinegård, men jag skulle säga att när man tar fram ett sånt där program, då är det ekologiskt och socialt hållbarhet, men när det väl kommer till handling så väger ekonomi tungt.

J: Då svarade du nästan på nästa fråga men, Upplever du att hållbarhetsdimensionerna kommer i konflikt med varandra, och hur löser ni i så fall det?

I: Jo lite konflikt kommer de ju. Men grejen är såhär att hade vi gjort saken i rätt ordning, då tror jag att de hade synkat mycket bättre, det är just så här i efterhand när man ska göra saker liksom. Som att jag tror att det blir konflikter. Som i det här exemplet då, som är såhär att det blir en liten konflikt där för att man måste liksom efterkonstruera på något sätt. Hade man haft med en ekolog från början, då hade det inte blivit, ja den skillnaden om man säger så.

J: Upplever du att där finns några svårigheter med att arbeta med kvantitativa kriterier för sociala aspekter i jämförelse med de andra dimensionerna?

I: Jo men det är det ju, just för man vet inte hur det faller ut förrän någon människa är där. Man kan ju anlägga gemensamhetshus med visionen om att här ska man träffas, och här ska man ha fester, men sen när det väl bor människor där så kanske de inte alls vill vara i det här huset, eller de kanske inte vill träffa sina grannar, de som är mest ensamma kanske inte vågar gå dit. Alltså det är så svårt att programmera och liksom man kan göra och sätta kvantitativa mål men uppfylls dem? Det är det som är frågan. Det är jättesvårt att veta. För man kan ju göra hur mycket saker som helst för att gynna den sociala hållbarheten, men det är inte lätt att veta vad som funkar.

Den här kanske inte är så mycket till dig, men jag tänker på etapp 1 då, men hur socialt hållbar upplever du att de som är färdigställt blivit och på vilket sätt?

I: Alltså ja du. Den är ju trevlig den aspekten att det finns ju, jag vet inte om du har varit där ute?

J: Nej, men jag tänkte åka dit.

I: Aa det får du göra! Men vad ska man säga, där är det ju, det finns ju lite allmänna platser, och det finns ju en matbutik och så här, och ett torg. Kanske många människor träffas. Men hur socialt hållbar, ja det är jättesvårt att svara på, alltså en gradering då egentligen tänker du då?

J: Nej alltså din upplevelse, tycker du att det verkar som att er vision eller era mål blivit som ni har tänkt er.

I: Ja, där tänkte man ju att visionen skulle vara ett "skönare, stadsliv". Jag gillar ju Elinegård för att det känns ganska lugnt där, men det är ett trevligt bostadsområde, men så ser man ändå till Hyllie som är

lite mer puls och man kan ta sig lätt till Limhamn där det också finns mycket verksamheter. Men det var av just den anledningen vi ville göra den här hållbarhets certifieringen i etapp 2, för vi var kanske inte helt nöjda med etapp 1. Alltså var det genomtänkt liksom. Så jättesvårt att säga för jag var inte heller med när man la planerna för etapp 1. Och det är ett trevligt bostadsområde och människor verkar trivas, och vi ser ju till exempel att många flyttar vidare, att man kanske hyr en lägenhet, sen köper man en lägenhet och sen köper man ett radhus, så vi ser ju att många trivs i området liksom så absolut att det är lyckat, men om det blev som vi tänkte? Svårt att säga.

J: Det kanske är lättare också att svara på om 4-5 år liksom.

I: Ja, Ja precis. Det är det som är lite svårt, att det tar så lång tid alltihopa.

J: Har du någon spontan tanke över hur hållbarhetscertifiering kan utvecklas för att bli mer socialt hållbar?

I: Ja, alltså det är ju just det här, att om det hade gått att få något sätt att få kvantitativa mått. Vad ger effekt liksom. Till exempel, vi vet kanske att den sociala hållbarheten gynnas av att man, jag vet inte, cyklar och går mer, till exempel. Och där tycker jag till exempel att Citylab, de främjar det här att man ska röra sig, alltså cykla och gå och så, därför att det blir ju dels att man får möta människor mer än man gör när man sitter i bilen till exempel. Och sen så, ja men jag tycker att det är bra att det är stort fokus på det, och det är som jag sa däri dem här tidigare arbetena med att ta fram hållbarhetsprogram och certifiering så är det ju ekologisk och social hållbarhet som liksom räknas, och citylab har ju till och med att man ska ha, prisvärda bostäder för alla osv. Så det är ju bra, men det kanske är det här att få det och bli verklighet på något sätt. Om man på något sätt kan få in, jag vet inte hur det skulle kunna gå till men jag tycker kanske att det är bra nu! Svårt att svara på.